

Woord Vooraf

De keuze voor mijn bachelorproef heb ik gemaakt uit drie mogelijke thema's. 'Tweede kans of vicieuze cirkel' en ' Veiligheidsgevoel van de bewoners van Lommel' waren mijn twee eerste ideeën. Beide thema's spraken mij enorm aan en zouden de visie kaderen van de bevolking in Lommel omtrent jeugddelinquentie. Uiteindelijk heb ik gekozen voor een thema dat meer gelinkt is aan mijn stageplaats in gemeenschapsinstelling 'De Kempen', afdeling 'De Hutten' in Mol. Hierbij verwijs ik naar het derde en definitieve onderwerp namelijk 'Ouderperspectief op de mogelijkheid tot betrokkenheid bij de gedwongen hulpverlening'. Dit onderwerp sluit volledig aan bij mijn opleiding Maatschappelijk Werk en mijn stageplaats. Ik tracht in dit eindwerk het beeld weer te geven van de betrokkenheid van de ouders bij de geboden hulpverlening aan hun zoon binnen de gemeenschapsinstelling GBJ 'De Hutten'.

Mede door de hulp van Judith Vermeulen, Sarah Goovaerts, Ann Strauven, Sophie Verheyden, Dennis Smolders en de overige begeleiding, ben ik tot een gepast onderwerp gekomen. Het was voor mij een uitdaging om het onderwerp zo goed mogelijk uit te werken. Die uitdaging heb ik dan ook met beiden handen gegrepen.

1 Inhoudsopgave

Begrippenlijst	5
Lijst van bijlagen	6
Algemene inleiding	7
Samenvatting.....	9
Deel 1: situering stageplaats.....	11
1 Maatschappelijke situering.....	11
2 Private versus publieke voorzieningen	12
2.1 Private voorzieningen	12
2.2 Publieke voorzieningen.....	12
3 Campus ‘De Hutten’	13
3.1 Aanbod.....	13
3.2 Opdracht	14
3.3 Missie	14
3.4 Visie.....	15
3.5 Toelichting takenpakket psychosociaal team en haar werking.....	15
3.5.1 Gezamenlijk beroepsgeheim	16
3.5.2 Taak maatschappelijk werker binnen het psychosociaal team.....	16
3.6 Indeling in leefgroepen.....	18
Deel 2: Theoretisch kader	20
1 Regelgevend kader	20
1.1 Historische schets.....	20
1.2 Jeugdbeschermingswet 8 april 1965.....	20
1.3 Bijzondere Wet 8 augustus 1980	21
1.4 Gecoördineerd decreet 4 april 1990	22
1.5 De nieuwe Jeugdwet	23
1.6 Decreet Integrale Jeugdhulp.....	24
1.6.1 Doelstellingen decreet Integrale Jeugdhulp.....	25
1.6.2 Intersectorale Toegangspoort	25

1.6.3	Gemandateerde Voorzieningen.....	30
2	Traject, plaatsing en begeleiding binnen GBJ ‘De Hutten’	33
2.1	<i>Verloop plaatsing GBJ .....</i>	33
2.2	<i>De drie pijlers binnen Jongerenwelzijn.....</i>	34
2.2.1	Opvoedingsvaardigheden van Patterson.....	35
2.2.2	Ervaringsgericht leren	35
2.2.3	Contextgerichte benadering	36
2.3	<i>Onthaal jongere binnen GBJ ‘De Hutten’ .....</i>	37
2.4	<i>Start traject binnen de begeleidingsleefgroep.....</i>	38
Deel 3: Praktijk		50
1	Onderzoeksopzet	50
2	Onderzoeksmethode.....	50
3	Populatie.....	52
4	Verwerking.....	53
4	Besluit	62
Deel 4: kritische kijk.....		64
1	De taak van de maatschappelijk werken binnen GBJ ‘De Hutten’	64
2	De representativiteit van het onderzoek.....	64
3	Het tweede deel van de enquête	65
4	Verderzetten van het onderzoek	65
5	Advies voor verder onderzoek	66
6	Besluit.....	66
Literatuurlijst		68
1.	<i>Geschreven bronnen.....</i>	68
2.	<i>Schriftelijke bronnen.....</i>	70
Bijlagen.....		72

Begrippenlijst

- 1) Art: Artikel
- 2) BZW: Begeleid zelfstandig Wonen
- 3) CAP : Centraal aanmeldpunt
- 4) CF: Criminogene factoren
- 5) Etc.: Et cetera
- 6) GBJ : Gemeenschapsinstellingen Bijzondere Jeugdzorg
- 7) ITP: Intersectorale Toegangspoort
- 8) IS: Indicatiestelling
- 9) IQ: Intelligentiequotiënt
- 10) JHR: Jeugdhulpregie
- 11) MaNo: Maatschappelijke noodzaak
- 12) MDT: multidisciplinair team
- 13) MOF: Als misdrijf omschreven feit
- 14) NPT: Nieuw perspectief bij terugkeer
- 15) NRTJ: Niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp
- 16) OCMW: Openbare centra voor maatschappelijk welzijn
- 17) OGG: Overgangsgesprek
- 18) POS: Problematische opvoedingssituatie
- 19) RTG: Ronde tafel gesprek
- 20) RTJ: Rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp
- 21) OCJ: Ondersteuningscentrum Jeugdzorg
- 22) VK: Vertrouwenscentrum Kindermishandeling
- 23) VZW: Vereniging Zonder Winstoogmerk

Lijst van bijlagen

1. Situering Agentschap Jongerenwelzijn binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
2. Schema vroegere werking Bijzondere Jeugdbijstand
3. Schema Integrale Jeugdhulp
4. Schema ITP
5. Aanmelding bij d.m.v. A-doc. bij de ITP
6. Schema in functie van de gemeenschapsinstellingen
7. Tevredenheidsenquête: 'Ook UW mening telt'

Algemene inleiding

In deze algemene inleiding schets ik een beeld van de onderzoeksvraag. Deze onderzoeksvraag wordt vervolgens opgesplitst in verschillende deelvragen om uiteindelijk een antwoord te verkrijgen op deze onderzoeksvraag.

Onderzoeksvraag en deelvragen

In de gemeenschapsinstelling 'De Kempen', afdeling 'De Hutten' werken de medewerkers op basis van de drie pijlers van Jongerenwelzijn. Eén van deze drie pijlers omvat de contextgerichte benadering. Deze wordt in het theoretisch kader verduidelijkt. Hieruit blijkt dat de samenwerking met de ouders een belangrijk onderdeel is van de werking die valt onder de bevoegdheid van de maatschappelijk werkers. Ik wil hierbij nagaan of de ouders van mening zijn of ze voldoende betrokken worden in het traject van hun zoon binnen hun begeleidingsleefgroep. Met andere woorden ga ik kijken naar de ouders hun visie op de mogelijkheid tot ouderparticipatie binnen de gedwongen hulpverlening.

In deze bachelorproef ligt de nadruk dus op de mogelijkheid tot deze ouderparticipatie. Mijn onderzoeksvraag is dan ook als volgt: "Worden de ouders naar hun mening voldoende betrokken bij het traject van hun in GBJ 'De Hutten' geplaatste zoon binnen de begeleidingsleefgroepen H3 en H4?". Omwille van het beperkt aantal onderzoeken hierrond, richt ik mij tot dit onderzoek op vraag van het psychosociaal team binnen GBJ 'De Hutten'. Deze zullen in de toekomst dan ook verdergaan met het afnemen van de enquêtes om op de hoogte te blijven van de mening van de ouders om vervolgens hiermee aan de slag te gaan.

Aan de hand van een kwantitatief onderzoek tracht ik na te gaan of de ouders zich voldoende betrokken voelen bij het traject van hun zoon binnen de begeleidingsleefgroep waarin deze geplaatst werd. Deze onderzoeksvraag zal ik beantwoorden door een antwoord te bieden op enkele deelvragen.

Mijn **eerste deelvraag** omvat een peiling naar het informatief aanbod dat de ouders krijgen bij aanvang van de plaatsing van hun zoon. Deze deelvraag gaat met andere woorden na of de ouders vinden dat ze voldoende informatie krijgen over de onderwerpen die vernoemd worden in de stellingen.

De **tweede deelvraag** peilt naar de contactmomenten die er plaatsvinden tussen de medewerkers van GBJ 'De Hutten' en de ouders. Verder wordt er ook bevraagd hoe dit contact verloopt.

Mijn **derde deelvraag** omvat het begrip participatie. Kunnen de ouders voldoende participeren aan het traject van hun jongere en hoe gaan de medewerkers van GBJ 'De Hutten' om met deze betrokkenheid.

De **vierde deelvraag** kadert de mening van de ouders omtrent het bezoek. Ik peil hierbij naar de betrokkenheid bij de invulling van de dag- en weekendbezoeken en of de ouders voldoende op de hoogte zijn van de regels van het bezoek.

De laatste en **vijfde deelvraag** kadert wat er zou moeten veranderen om een betere betrokkenheid te garanderen voor de ouders.

Deelvragen

1. In welke mate zijn de ouders het eens met het krijgen van voldoende informatie bij aanvang van de plaatsing van hun zoon binnen GBJ 'De Hutten' ?
2. In welke mate vinden de ouders dat de medewerkers open staan voor contactmomenten tussen hen en de ouders ?
3. Krijgen de ouders naar eigen zeggen voldoende mogelijkheid tot participatie aangeboden door de medewerkers van gemeenschapsinstelling 'De Kempen', afdeling 'De Hutten'?
4. Worden de ouders naar hun mening voldoende betrokken bij de dag- en weekendbezoeken van hun zoon?
5. Wat zou er volgens de ouders van de geplaatste jongeren binnen de begeleidingsleefgroepen van GBJ 'De Hutten' moeten veranderen om hun mogelijkheid tot betrokkenheid bij het traject van hun zoon te vergroten?

Samenvatting

Dit een samenvatting van het onderzoek dat ik zal uitvoeren tijdens mijn stageperiode bij de Gemeenschapsinstelling 'De Kempen', afdeling 'De Hutten'. De naam van het onderzoek is als volgt: ' Ook UW mening telt'. Met 'UW mening' verwijs ik naar de mening van de ouders, dit is een essentieel onderdeel van de term ouderperspectief.

Het onderzoek houdt een tevredenheidsenquête in, die vervolgens verwerkt zal worden in een tekst en doorgegeven wordt aan de medewerkers van de Gemeenschapsinstelling 'De Kempen', afdeling 'De Hutten' (vanaf hier verder vermeld als GBJ 'De Hutten'). Deze zullen vervolgens het onderzoek verderzetten om zo de mogelijkheid tot betrokkenheid van de ouders te vergroten indien nodig. De enquêtes zullen worden afgenomen bij de ouders van jongeren die gedurende mijn stageloopbaan toevertrouwd zijn aan GBJ 'De Hutten' en geplaatst zijn binnen de begeleidingsleefgroepen H3 en H4. Deze vorm van leefgroep wordt later in het eindwerk verder uitgediept.

Allereerst zal ik in DEEL 1: SITUERING STAGEPLAATS starten met het kaderen van mijn stageplaats GBJ 'De Hutten'. Dit doe ik door GBJ 'De Hutten' allereerst maatschappelijk te situeren. Vervolgens geef ik weer wat voor soort voorziening GBJ 'De Hutten' is en welke soort voorzieningen er nog aanwezig zijn binnen de Bijzondere Jeugdzorg. Dit deel wordt afgesloten met een algemeen beeld weer te geven van GBJ 'De Hutten' door onder andere: de missie, visie, toelichting van het psychosociaal team uit te werken.

DEEL 2: THEORETISCH KADER werkt allereerst het regelgevend kader uit. Zo geef ik de belangrijke evoluties in wetten en decreten weer die uiteindelijk leiden tot de huidige regelgeving omtrent jongeren. Vervolgens spits ik mij in dit deel toe op het eigenlijk traject van de jongeren. De toelichting van het traject bestaat uit het verloop van de plaatsing en wordt gevolgd door de drie pijlers binnen Jongerenwelzijn te bespreken. Hierna volgt de uitwerking van het onthaal van de jongeren en de start van hun traject binnen de eigenlijke begeleidingsleefgroep. Hierbij leg ik uit wat de module begeleiding inhoudt en hoe de ouders hierbij betrokken worden aangezien dit één van de drie pijlers is van Jongerenwelzijn.

In DEEL 3: PRAKTIJK start ik met het verduidelijken van mijn onderzoeksopzet. Dit doe ik door kort de probleemstelling te herhalen. Na deze verduidelijking ga ik verder met het weergeven van de keuze van mijn onderzoeksmethode. De onderzoeksmethode motiveer ik door zijn voor- en nadelen te benoemen. vervolgens geef ik de populatie weer voor mijn onderzoek en de manier waarop ik hieruit een steekproef trek. Vanaf dan start het

eigenlijk verwerken van de resultaten van het gevoerde onderzoek. Tot slot eindig ik met het trekken van een conclusie.

In Deel 4: KRITISCHE KIJK, werp ik een blik op mijn eigen onderzoek. Hier geef ik vervolgens mijn bemerkingen en eigen visie weer. Tot slotte eindig ik met een advies naar GBJ 'De Hutten' toe.

Deel 1: situering stageplaats

Ik start in deel 1 met de maatschappelijke situering van mijn stageplaats. Vervolgens benoem ik het verschil tussen een publieke en een private voorziening. Na het overlopen van het verschil tussen beide soorten voorzieningen start ik met het toelichten van campus 'De Hutten'. Hier benoem ik het aanbod van GBJ 'De Hutten', hun opdracht, missie en visie. Uiteindelijk benoem ik het takenpakket van het psychosociaal team en eindig ik met het toelichten van de indeling in leefgroepen.

1 Maatschappelijke situering

In België zijn er verschillende Gemeenschapsinstellingen binnen de Bijzondere Jeugdzorg (GBJ), namelijk: GBJ 'De Kempen' in Mol onderverdeeld in campus 'De Hutten' en campus 'De Markt', GBJ 'De Zande' bestaande uit campus 'Beernem' en campus 'Ruisselede' en tot slot de gesloten federale centra van Everberg en Tongeren. 'De Kempen' is een GBJ dewelke een voorziening is van de Vlaamse Overheid (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006- 2014). Een GBJ heeft een opdracht volgens een decreet dewelke het bieden van opvoeding, observatie en opvang van jongeren in een halfopen of gesloten instelling omvat. Deze instellingen worden gesubsidieerd door de overheid (Steunpunt Jeugdhulp, 2014).

In Vlaanderen behoort dit onderdeel tot het agentschap Jongerenwelzijn dewelke behoort tot het departement Welzijn¹. Het agentschap Jongerenwelzijn heeft verschillende taken. Zij verrichten onder andere het beleidsvoorbereidende werk rond de jeugdhulpverlening en boden voor de veranderingen inhoudelijke ondersteuning aan de vroegere Comités voor Bijzondere Jeugdzorg, de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand en de vroegere bemiddelingscommissies. Een andere taak is het zorgen voor de programmatie en de erkenning van private voorzieningen in de jeugdbijstand. Ook het beheren van het Fonds Jongerenwelzijn valt hieronder, samen met het subsidiëren van de private voorzieningen, pleeggezinnen en vernieuwde initiatieven. Als laatste informeert het agentschap de informatielijn van de bijzondere jeugdbijstand genaamd de JO-lijn. Je kan dus stellen dat deze ook het beleid uitvoert (Vlaamse overheid, 2014) De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is momenteel Jo Vandeurzen (Vlaamse overheid 2014).

---

¹ Zie bijlage 1

2 Private versus publieke voorzieningen

2.1 Private voorzieningen

Dit zijn voorzieningen binnen de Bijzondere Jeugdzorg die minderjarigen begeleiden of opvangen. De minderjarigen kunnen hier terecht komen via de Intersectorale Toegangspoort (ITP) of via de jeugdrechter (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). Deze vorm van hulpverlening binnen de Bijzondere Jeugdzorg is met andere woorden niet-rechtstreeks toegankelijk voor de cliënt. De erkenning en subsidiëring van deze voorzieningen gebeurt uitsluitend door de Vlaamse gemeenschap via het Agentschap Jongerenwelzijn (PPJ, 2011).

2.2 Publieke voorzieningen

In de publieke voorzieningen kan de jeugdrechter jongeren plaatsten die een misdrijf omschreven feit (MOF)¹ hebben gepleegd of dewelke zich in een verontrustende leefsituatie bevinden. Deze zijn de GBJ 'De Kempen' en 'De Zande' en de gesloten federale centra van Everberg en Tongeren (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

Gemeenschapsinstellingen kunnen gezien worden als een aanvulling op het aanbod van de private voorzieningen. Hun positie hierin is zeer specifiek. Gemeenschapsinstellingen hebben namelijk een opnameplicht. Dit houdt in dat de door de jeugdrechter toevertrouwde jongere opgenomen moet worden ingeval van een beschikbare plaats (Steunpunt Jeugdhulp, 2014).

Zoals ik reeds hierboven heb vermeld vallen de GBJ onder de categorie publieke voorzieningen. Hieronder behoort mijn stageplaats campus 'De Hutten' als onderdeel van GBJ 'De Kempen'. Dit is een gesloten instelling waar jongeren vanaf 14 jaar geplaatst kunnen worden door de jeugdrechter. Een uitzondering op de regel is wanneer een persoon met de leeftijd tussen 12 en 14 jaar, een ernstige aanslag heeft gepleegd op het leven of de gezondheid van een persoon en van dewelke het gedrag dermate gevaarlijk is. Als deze regel van toepassing is, kan de jongere met deze leeftijd ook geplaatst

---

¹ Als Misdrijf omschreven Feit: Omdat minderjarigen – volgens de wet op de jeugdbescherming – geen misdrijf kunnen plegen, hanteert men de term 'als misdrijf omschreven feit'. Deze term verwijst naar feiten of handelingen die, met het klassieke strafrecht als referentiepunt, als misdrijf worden beschouwd.

worden in een gesloten instelling. Bij een open instelling zoals campus 'De Markt' is de minimumleeftijd van 12 jaar van toepassing. De jeugdrechter kan een dergelijke ingrijpende maatregel opleggen zowel in de voorlopige fase als in de fase ten gronde. In de voorlopige fase dient de jeugdrechter aan bijkomende voorwaarden te voldoen vooraleer er sprake kan zijn van een plaatsing van dergelijke ingrijpende aard aangezien de MOF-zaak nog niet bewezen is. Een voorlopige plaatsing mag nooit gebeuren met het oog op bestraffing of met het oog op dwang. De termijn van de plaatsing in een gesloten instelling in de voorlopige fase heeft een maximum van drie maanden (Steunpunt Jeugdhulp, 2012). Deze kan enkel verlengd worden op basis van verscheidene adviezen van onder andere de consulent van de jongere en het advies van de begeleiders van de GBJ dat weergegeven wordt via een medisch psychisch sociaal verslag. Afhankelijk van een afweging van het verloop van het individueel traject van de jongere, kan de jeugdrechter verlengingen van een maand blijven toevoegen. Alvorens dient deze hiervoor een gemotiveerde beslissing te geven. Deze voorlopige maatregelen worden weergegeven in een beschikking die aan de GBJ worden bezorgd. In de fase ten gronde dient de jeugdrechter onmiddellijk een maximumtermijn op te leggen. Deze maximumtermijn wordt anders dan in een voorlopige fase bevestigd in een vonnis (De Smet, B., 2005). Dit vonnis kan hoogstens lopen tot de dag waarop de jongere 23 jaar wordt. De plaatsingsmaatregel moet voor het verstrijken van de eerste zes maanden opnieuw onderzocht worden om de opgelegde maatregel alsnog opnieuw te bevestigen, wijzigen of in te trekken (Steunpunt Jeugdhulp 2012).

3 Campus 'De Hutten'

3.1 Aanbod

Campus 'De Hutten' is een gesloten afdeling die onder GBJ 'De Kempen' valt. Deze is gelegen in Mol en heeft een capaciteit van 40 plaatsen waar enkel jongens geplaatst kunnen worden (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). Bij het bereiken van de capaciteit van 40 jongeren kan men ook nog een buffercapaciteit in gebruik stellen. De eigenlijke capaciteit van deze buffer wordt bepaald in geval van noodwendingen door de minister en dienen ter opvang van jongeren met de maximumleeftijd van 20 jaar, die een MOF hebben gepleegd (Vlaamse Gemeenschap, 2003). Het aanbod van campus 'De Hutten' bestaat uit vijf leefgroepen waaronder één onthaalleefgroep, één behandelunit, twee begeleidingsleefgroepen en één begeleidings + -leefgroep (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). Ik leg de nadruk in deze bachelorproef grotendeels op de twee eerst vermelde begeleidingsleefgroepen. De reden van deze keuze is dat deze twee

begeleidingsleefgroepen hetzelfde programma aanbieden en dat de medewerkers bijgevolg dezelfde mogelijkheid tot betrokkenheid aan de ouders horen aan te bieden.

3.2 Opdracht

Campus 'De Hutten' heeft als een onderdeel van een GBJ een wettelijke opdracht. Deze houdt in dat ze hulpverlening moeten bieden aan jongeren in een verontrustende leefsituatie en aan jongeren die door de jeugdrechter aan de instelling worden toevertrouwd. Ook voeren zij opdrachten inzake opvang, oriëntatie, observatie en residentiële begeleiding inzake jongeren tot 20 jaar die een MOF hebben gepleegd.

De aandacht is in beide gevallen op een ander doel gevestigd. In het eerste geval tracht men de jongere te beschermen. Bij jongeren die geplaatst zijn wegens het plegen van een MOF is het doel echter het beveiligen van de maatschappij.

Naast deze beschermende en beveiligende taak is er nog een derde opdracht met het oog op het re-integreren van de geplaatste jongere in de maatschappij. Dit komt tot uiting in de hulpverlenende taak. Deze houdt de opvang, begeleiding of behandeling van de jongere in om in de toekomst recidive te voorkomen. Deze opvang, begeleiding en behandeling kan geboden worden door aan de opgelegde maatregel vrijheidsbeperking te koppelen (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

3.3 Missie

De GBJ zijn over het algemeen regionaal georganiseerd en bieden pedagogische hulpverlening aan jongeren bij wie is vastgesteld dat beveiligde opvang binnen een structurerend en vrijheidsbeperkend kader noodzakelijk is. Dit alles is met oog op een breder kader, namelijk het re-integreren van de jongere in de samenleving en ontwikkelen van een gepast toekomstperspectief voor deze jongere (Agentschap Jongerenwelzijn 2006-2014).

3.4 Visie

GBJ 'De Hutten' hanteert in haar hulpverlening onder andere een contextgerichte benadering. Deze context wordt in de hulpverlening ook zoveel mogelijk betrokken en op de hoogte gehouden door het psychosociaal team en de begeleiders van de leefgroepen binnen GBJ 'De Hutten'. De reden hiervan is dat men haalbare doelen wilt stellen die de gezinsrelaties terug kunnen versterken. Zo kan men kleine successen bekomen die een groot aandeel hebben in het algemeen groeiproces. Dit alles wilt niet zeggen dat men alles gaat trachten te veranderen, maar wel terug in beweging gaat zetten met eventueel enkele aanpassingen. Men gaat hierbij kijken naar zowel de probleemgebieden binnen deze context als naar de krachten en mogelijkheden. Deze laatste gaat men proberen actief te maken en te versterken. De nazorg is in dit verhaal essentieel. Deze gaat na of de context voldoende draagkracht heeft om te breken uit de negatieve vicieuze cirkel. Deze nazorg kan volbracht worden door de verschillende private voorzieningen waarmee GBJ 'De Hutten' in contact komt of door een team van Nieuw Perspectief Terugkeer (NPT) in geval van een jongere in de behandelunit of begeleidingsleefgroep. Deze vorm van nazorg wordt later besproken (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

3.5 Toelichting takenpakket psychosociaal team en haar werking

In GBJ 'De Hutten' is er sprake van een werking in teamverband en het daarmee gepaard gaande beroepsgeheim¹. In deze situatie spreekt men van een gezamenlijk beroepsgeheim wat in het volgend onderdeel verder wordt uitgewerkt. Het team wordt in deze setting het psychosociaal team (PST) genoemd.

---

¹ Definitie: art 458 Sw: "Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd frank tot vijfhonderd frank." (NVKK, 1996).

3.5.1 Gezamenlijk beroepsgeheim

Elke persoon gebonden aan dit beroepsgeheim hanteert de regel dat ze in elke situatie omtrent het doorgeven van informatie, bewust enkele aspecten moeten afwegen. Elk lid van het team moet nagaan wat het doel van het doorgeven van de informatie is en of dit het belang van de jongere dient. Je moet ten alle tijden de jongere informeren over het eventuele overdragen van informatie die onder de term beroepsgeheim valt. Er wordt veeleer aangeraden te vermelden aan wie de informatie wordt doorgegeven en de reden van de overdracht te vermelden. Het moet ten alle tijden over noodzakelijke informatie gaan en niet om informatie die gewoon handig is om te weten (Jongerenwelzijn, pub.1, 2014). Om te kunnen spreken van de toepassing van het beroepsgeheim moet er aan vier voorwaarden voldaan zijn. Als eerste moet de hulpverlener een noodzakelijke vertrouwensfunctie uitoefenen. Als tweede voorwaarde moet de overgedragen informatie de vorm van een geheim dragen. De derde voorwaarde omvat de manier waarop het geheim verkregen werd. Het geheim moet toevertrouwd zijn aan deze hulpverlener. Als laatste moet de hulpverlener dit geheim ten kennis gekregen hebben uit hoofde van staat of beroep (Belgische Federale Overheidsdiensten, 2012).

Het gezamenlijk beroepsgeheim zorgt ervoor dat het werken in teamverband mogelijk wordt. Het biedt de mogelijkheid om relevante informatie vrij met elkaar te delen. Ze hebben aldus een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de cliënt (Jongerenwelzijn, pub.1, 2014).

Elke jongere krijgt binnen GBJ 'De Hutten' een psycholoog en maatschappelijk werker toegewezen waardoor hij gedurende zijn verblijf wordt begeleid. In de toekomst wordt deze taak een verantwoordelijkheid van de trajectcoördinator. Deze functie zal ingevuld worden door een psycholoog of pedagoog.

3.5.2 Taak maatschappelijk werker binnen het psychosociaal team

De taak van de maatschappelijk werker in deze context is ruim. Allereerst houdt deze het nauw samenwerken met de jongeren in. Zij zoeken samen met de jongeren naar wat er is misgegaan in hun handelen en omgeving. Dit doen ze door onder andere te werken rond specifieke thema's. Dit wilt niet zeggen dat het onderwerp van elk gesprek reeds op voorhand bepaald is. Er is voldoende ruimte voor tussentijdse gesprekken. Deze specifieke thema's zijn: thuis, vrienden, vrije tijd, middelengebruik, attitude en persoonlijkheid en hun toekomstperspectief. Met andere woorden zoeken zij bij deze

thema's samen met de jongere naar de negatieve aspecten binnen de criminogene factoren (CF) die geleid kunnen hebben tot de plaatsing in GBJ 'De Hutten'. Niet enkel de negatieve aspecten worden bekeken tijdens deze regelmatige tussentijdse gesprekken, maar ook de positieve. Door deze positieve aspecten te benadrukken weten de jongeren zelf wat ze zeker dienen te behouden in hun leven. Het is echter de taak van de begeleiders binnen de begeleidingsleefgroepen om de groepsactiviteiten en de individuele opdrachten mee te geven betreffende de verdere uitwerking van deze specifieke thema's oftewel CF genaamd. Het begrip CF wordt later verder uitgediept in functie van het programma in de begeleidingsleefgroepen. De maatschappelijk werkers houden de jongeren hiernaast op de hoogte van belangrijke evoluties binnen hun dossiers en sturen waar nodig het actieplan van de jongere bij tijdens een bespreking hiervan.

De maatschappelijk werkers, werken daarnaast in deze setting veeleer contextgericht. Dit houdt onder andere in dat zij de ouders regelmatig uitnodigen voor een oudergesprek en deze op de hoogte houden van de vorderingen in het traject van hun jongere. Het is de taak van de maatschappelijk werker om de ouders de kans tot betrokkenheid te bieden. Bij aanvang van het gehele proces binnen GBJ 'De Hutten' krijgen de ouders dan ook informatie over de algemene werking aangeboden en de kans om hierover vragen te stellen. Deze mogelijkheid tot het stellen van vragen geldt gedurende het gehele verblijf van hun jongere in GBJ 'De Hutten'. De sociale dienst tracht door het aangaan van enkele gesprekken, de visie van de ouders in beeld te brengen. Deze visie houdt zowel hun beeldvorming omtrent de voorgeschiedenis en de hulpvraag van de jongere in, als hun visie op het volgen van het eigenlijke traject in de module begeleiding. Daarnaast is hun mening over de mogelijkheden na de jongere hun traject in GBJ 'De Hutten' meer als waardevol. Al deze informatie wordt later verwerkt in het medisch psychosociaal verslag dat gericht is naar de jeugdrechter. Ook wordt deze mening verwerkt in het sturen van het lopende traject van hun zoon.

Verder dienen de maatschappelijk werkers binnen het PST informatie op te vragen bij andere betrokken derden zoals het onderwijs en vorige hulpverleningsvoorzieningen. Uit de bundeling van al deze informatie kan de maatschappelijk werker vervolgens samen met de rest van het PST, syntheses en hypothesen formuleren in functie van latere handelingsplannen. Andere belangrijke derden dienen eveneens gecontacteerd te worden door de sociale dienst in het belang van de jongeren. Dan spreek ik over de contacten met externe diensten in functie van een eventuele overdracht of nazorg. Hierbij is het belangrijk dat de jongere op voorhand reeds contact kan leggen met deze externe dienst. Het contact met de jeugdrechters en consulenten wordt alsook door de maatschappelijk werkers regelmatig onderhouden. Zo blijven ook zij op de hoogte van het verloop van het traject van de jongere.

Uiteindelijk zijn er nog enkele taken betreffende de algemene werking en het beleid van GBJ 'De Hutten'. Deze taken houden het verzorgen van permanentie tijdens de bezoekenmomenten, het meedelen van dringende informatie en het deelnemen aan vergaderingen in.

Administratieve taken zoals het aanmaken van dossiers en deze aanvullen met verkregen informatie en zelf opgestelde gedragsnota's horen alsook bij het ruime takenpakket van de maatschappelijk werker binnen GBJ 'De Hutten'.

Als laatste dienen de medewerkers van het PST het aspect 'levenslang leren' toe te passen. Hierbij moeten zij regelmatig de keuze maken uit enkele opleidingen en de nodige vakliteratuur doornemen en beheersen. (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, z.j.)

Nu het takenpakket van de maatschappelijk werker is uitgewerkt, ga ik verder met hoe de jongeren worden ingedeeld in een leefgroep binnen GBJ 'De hutten'.

3.6 Indeling in leefgroepen

De jongeren worden binnen GBJ 'De Hutten' ingedeeld volgens vijf leefgroepen (Agentschap Jongerenwelzijn 2006-2014).

Allereerst is er een onthaalleefgroep, namelijk H5. Hier vindt de instroom plaats waarbij de jongeren hun levensverhaal moeten schetsen en de focus hierbij op zichzelf dienen te leggen. Ook leren ze hier de regels binnen GBJ 'De Hutten' kennen en kunnen ze zich hierdoor beter integreren. Naast de instroomfunctie komen hier ook jongeren terecht die in een interne of externe time-out geplaatst zijn. Een interne time-out is een time-out van een jongere die reeds een traject volgt binnen GBJ 'De Hutten'. Bij een externe time-out wordt de jongere vanuit een andere setting in GBJ 'De Hutten' geplaatst om zijn time-out te volbrengen (Jongerenwelzijn, pub.2, z.j.). Op deze manier wordt er een bezinningsperiode geboden met het oog op het deblokken van een vastgelopen begeleidings- of behandelingstraject. Het einddoel van zo een time-out is het herstel van een hulpverleningsrelatie en de heroriëntering van de jongere naar de leefgroep of voorziening van herkomst (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). De duur van de time-out is afhankelijk van het overtreedend gedrag dat er gesteld wordt. Een time-out kan bijvoorbeeld drie, vijf of veertien dagen duren. Dit wordt per overtreding besproken en geëvalueerd. Bij kleinere overtredingen binnen GBJ 'De Hutten' zoals het laattijdig

terugkeren van een weekendbezoek, krijgt de jongeren een afzondering binnen de eigen leefgroep (Jongerenwelzijn, pub 3, z.j.).

Ingeval van instroom wordt er vervolgens bepaald of de jongere overgaat naar een begeleidingsleefgroep of naar de behandelunit. In de behandelunit H2 bevinden zich recidiverende jongeren die geen baat meer hebben bij de groepsgerichte aanpak die in de begeleidingsleefgroepen wordt aangeboden. In plaats daarvan krijgen zij een doorgedreven individueel en forensisch gericht programma aangeboden. Hun traject duurt minimum zes maanden tot één jaar waarvan de eerste zes maanden altijd residentieel¹ zijn (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). Het programma dat zij volgen doorloopt vijf fases waarin er naarmate de vordering in fase meer inzichten en vaardigheden verkregen worden. Ook wordt in deze fases gekeken naar de mogelijkheden tot herstel. Vanaf fase vier bevinden de jongeren zich extern en start de nazorg met NPT. Deze nazorg wordt verzorgd door externe organisaties buiten de GBJ. Zij zorgen voor een betere re-integratie van de jongeren in de maatschappij (Jongerenwelzijn, pub. 4, z.j.).

Als laatste zijn er drie begeleidingsleefgroepen. Eén van de begeleidingsleefgroepen, genaamd H1, is enkel voor jongeren met een GES-statuut² of voor jongeren met een te laag intelligentiequotiënt (IQ). In deze begeleidingsleefgroep wordt er in tegenstelling tot de andere twee begeleidingsleefgroepen gewerkt in kleinere groepen. Ook de maximumcapaciteit bedraagt hier enkele plaatsen minder. Het individueel werken wordt hier nog meer benadrukt omwille van de multi complexe problematiek van de jongeren. Vandaar de term begeleidings +-leefgroep (Jongerenwelzijn, pub.5, z.j.).

---

¹ Residentieel: "Opvoeding en begeleiding van kinderen en jeugdigen in inrichtingen" (Encyclo, 2014).

² Gedrags- en Emotionele Stoornis: "Deze kinderen kunnen kampen met erg uiteenlopende problemen. Sommigen kunnen overdreven druk zijn. Anderen hebben moeite om zich gedurende een langere periode te concentreren. Nog anderen zijn faalangstig of kunnen moeilijk om met allerlei frustraties" (Bemok, 2010).

Deel 2: Theoretisch kader

In dit gedeelte start ik met de uiteenzetting van het regelgevend kader dat uiteindelijk leidt tot de huidige regelgeving omtrent jongeren. Vervolgens start ik met de toelichting van de plaatsing, het traject en de begeleiding binnen GBJ 'De Kempen', afdeling 'De Hutten'. Hierbij ga ik specifiek kijken naar de plaatsing van de jongere binnen de module begeleiding en wat deze module omvat.

1 Regelgevend kader

1.1 Historische schets

In 1912 stemt het federaal parlement voor het eerst op een wet inzake kindbescherming. Voordien was er enkel de toepassing van de strafwet, waar er nog geen onderscheid werd gemaakt op basis van leeftijd. Minderjarigheid kon in deze periode enkel ingebracht worden als verzachtende omstandigheid indien de rechter hiermee instemde. Voor deze periode had men met andere woorden enkel oog voor predelinquentie. Dit houdt onder andere landloperij, prostitutie en bedelarij in, waarvoor ook kinderen kunnen gestraft worden volgens het volwassen strafrecht. Vanaf 1912 wordt er reeds een onderscheid gemaakt tussen het begrip kinderen en volwassenen. Het begrip kind wordt vervolgens verder uitgewerkt in de jeugdbeschermingswet van 8 april 1965 (Bex, E., 2013).

1.2 Jeugdbeschermingswet 8 april 1965

Deze wet hanteert het basisprincipe dat minderjarigen die strafbare feiten plegen niet benaderd moeten worden als criminelen maar als jongeren die zich in een problematische opvoedingssituatie (POS) bevinden. Het is een opvolging van de Kinderbeschermingswet van 1912. De motivatie voor deze wet bestaat eruit dat men een straf voor een jongere niet zinvol vindt aangezien zij niet beschikken over voldoende schuldbesef. Ze handelen met andere woorden onder invloed van externe factoren. Enkele voorbeelden van dergelijke externe factoren zijn een slechte opvoedingssituatie of slechte levensomstandigheden. Men benadert delinquentie vanaf dan op een andere manier door het te bekijken als een symptoom van het tekort in de opvoeding. Dit gaat men via maatregelen in de jeugdbescherming moeten wegwerken.

De overheid heeft ook een preventieve functie in dit verhaal. Zij kunnen voortijdig ingrijpen als jongeren zich in een probleemsituatie bevinden of een situatie waarin het handelen genoodzaakt is. Hierbij kan je spreken over een beschermingsfunctie. Deze wet brengt nog een belangrijke verandering teweeg. Hij trekt de leeftijd van strafrechtelijke verantwoordelijkheid op tot 18 jaar (art 36 §1, 4 JBW), vroeger was dit 16 jaar. Een uitzondering op de regel is de procedure omtrent uithandengeving (art 57 bis JBW, Nieuwe jeugdwet). Deze houdt in dat de jeugdrechter aan de noodrem kan trekken als men maatregelen van bewaring, behoeding en opvoeding, dewelke zijn vernoemd in de Jeugdwet, niet geschikt acht. De jeugdrechter kan in dergelijke gevallen de zaak doorverwijzen naar het openbaar ministerie die vervolgens over dezelfde mogelijkheden beschikt als het gemeen recht¹. Deze procedure houdt veeleer voorafgaand maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek in mits uitzonderingen. De kinderrechter werd eveneens vervangen door een jeugdrechter. Deze is het best geplaatst om het belang van het kind te beoordelen in procedures omtrent de persoon van de minderjarige (De Smet, B., 2005).

1.3 Bijzondere Wet 8 augustus 1980

Deze Bijzondere Wet heeft ervoor gezorgd dat alles wat verband houdt met jeugdbescherming een bevoegdheid is geworden van de Gemeenschappen. Hieronder valt hoofdzakelijk de bijstand aan minderjarigen die zich in een POS bevinden. De Belgische staat blijft echter bevoegd voor minderjarigen die een MOF hebben gepleegd. Er blijft een restcategorie van materies over als bevoegdheid van de federale overheid. “Deze restcategorie houdt in :

- burgerlijke regels over het statuut van de minderjarige en de familie,
- regels over de bestraffing van gedragingen die een inbreuk vormen op de Wet betreffende jeugdbescherming,
- organisatie van de jeugdrechtbank, hun territoriale bevoegdheid en de rechtspleging voor deze rechtscolleges,
- opgave van maatregelen die kunnen worden opgelegd aan minderjarigen die een MOF hebben gepleegd,

---

¹ Gemeen recht: “Algemeen geldend recht, burgerlijk recht” (Encyclo, 2014).

- ontzetting uit ouderlijk gezag.”

Het essentiële van deze wet is dat het eerste onderscheid gemaakt wordt in het anders behandelen van een MOF- en een POS-jongere. De moeilijkheid hierbij is dat de bevoegdheden in de praktijk elkaar constant doorkruisen. Een duidelijk voorbeeld hiervan is dat de jeugdrechter in MOF-zaken federale maatregelen moet opleggen, maar geheel afhankelijk is van de middelen die de Gemeenschappen hen ter beschikking stellen. Ze zijn met andere woorden dus genoodzaakt voorafgaand een plaats te 'reserveren' alvorens een beslissing te nemen. Daarbij komt dat er per instelling een maximaal aantal plaatsen is vastgelegd dat enkel overschreden kan worden in zeer ernstige strafzaken. Dan gebruikt men de 'buffercapaciteit' van de gesloten instellingen (De Smet, B., 2005).

1.4 Gecoördineerd decreet 4 april 1990

Dit decreet¹ breidt de hulp aan jongeren in een POS die geen misdrijven hebben gepleegd uit. “Dit doen ze door thema's in te voeren zoals:

- taak en samenstelling van Comités voor Bijzondere Jeugdzorg,
- taak en samenstelling van de bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand,
- bevoegdheid van de jeugdrechtbank,
- dwingende maatregelen van jeugdbescherming,
- vrijwillige hulpverlening na 18 jaar,
- erkenning van de instellingen voor jeugdbijstand,
- taak en samenstelling van de sociale dienst van de Vlaamse gemeenschap bij de jeugdrechtbank,
- beroepsgeheim van de hulpverleners.”

Deze wet hanteert in iedere situatie het subsidiariteitsbeginsel. Dit houdt in dat de jeugdrechter altijd eerst voor de minst schadelijke maatregel voor de jongere kiest oftewel

---

¹ Decreet: “Een decreet is een wettelijke akte: een akte met dezelfde kracht als een wet. Dit betekent dat de nationale wetgever niet meer bevoegd is voor de aangelegenheden waarvoor de decreten mogen genomen worden. Dit betekent ook, dat deze decreten, binnen het geografisch gebied waarvoor zij gelden, bestaande wetten kunnen wijzigen, aanvullen, vervangen of opheffen. In de hiërarchie van de normen dient het decreet op de zelfde rang te worden gesteld als de Wet van de wetgevende macht. Het enige verschil tussen beide bestaat erin, dat wetten voor geheel het Belgische grondgebied gelden en decreten slechts voor een deel ervan.” (Gorus en De Vroede, 1997).

een akkoord tracht te bekomen voor vrijwillige hulpverlening alvorens men de stap zet naar de gedwongen hulpverlening.

Dit beginsel wordt bewaakt door de bemiddelingscommissie en het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. De bemiddelingscommissie kan een dossier zonder akkoord ook afsluiten zonder het aan de jeugdrechter over te maken. Dit is enkel het geval als de problematiek niet ernstig genoeg is.

Het openbaar ministerie kan in geval van hoogdringendheid direct een jeugdrechter inschakelen zonder de tussenkomst van de bemiddelingscommissie of Comité voor Bijzondere Jeugdzorg. Dit is enkel als de veiligheid van de jongere ernstig bedreigd is en vrijwillige hulpverlening niet onmiddellijk mogelijk lijkt. Het Comité kan alsnog trachten tot een akkoord te komen (De Smet, B., 2005).

1.5 De nieuwe Jeugdwet

De nieuwe Jeugdwet van juni 2006 voert hervormingen door op de wet van 8 april 1965. Deze wet is meer herstelgericht en legt de focus op responsabilisering. Ook brengt deze meer rechtswaarborgen en rechtszekerheid mee voor het slachtoffer en de jongere zelf (Berx, E., 2013). Er wordt eveneens een motiveringsplicht ingevoerd. De rechter moet motiveren waarom hij een bepaalde maatregel oplegt. Bij een plaatsing in een GBJ zoals 'De Hutten' moet er een bijzondere motivering gebeuren.

Belangrijk in deze wet en wat in functie staat van GBJ 'De Hutten' zijn de nieuwe plaatsingsvoorwaarden voor gesloten afdelingen. Dit kan pas vanaf 14 jaar, tenzij dat er sprake is van een aanslag op het leven of de gezondheid en bij uitzonderlijk gevaarlijk gedrag. Het moet gaan om een feit waar in het strafrecht een gevangenisstraf van minstens vijf jaar voorziet. Hieronder valt onder andere de aanranding van de eerbaarheid met geweld en het vormen van een criminele organisatie met als doel het plegen van misdaden of het bedreigen van personen. Een plaatsing is ook mogelijk als het gaat om een nieuw feit met een strafmaat van meer dan drie jaar dat gepleegd is na het verkrijgen van een eerder vonnis. Uiteindelijk kan men ook overgaan tot deze maatregel indien andere opgelegde maatregelen niet nageleefd worden.

Enkele extra voorwaarden die zowel voor een plaatsing in een open als gesloten afdeling gelden, zijn dat er duidelijke aanwijzingen van schuld moeten zijn. Er moet sprake zijn van gevaarlijk gedrag voor zichzelf en anderen of indien er sprake is van recidivegevaar.

Bij een voorlopige plaatsing geldt er een termijn van drie maanden die na afloop

nogmaals verlengd kan worden met drie maanden. Na het verlopen van deze periode kan er een verlenging per maand afhankelijk van het individueel verloop van het traject van de jongere. Deze verlenging kan ook indien de minderjarige dit zelf aanvraagt (De Smet, B., 2005).

1.6 Decreet Integrale Jeugdhulp

Dit decreet is op 21 februari 2014 goedgekeurd en treedt in maart 2014 in werking (Orde express, 2013).

Belangrijk in dit decreet is dat het hulp biedt aan elke minderjarige, ouder, opvoedingsverantwoordelijke en betrokken personen uit de context met een hulpvraag. Hier gaat men met de nodige flexibiliteit een antwoord geven en zo veel mogelijk op maat trachten te werken van deze gestelde hulpvraag. Dit wordt verwezenlijkt door een gemeenschappelijke analyse van de hulpvraag en in een sector overschrijdende samenwerking tussen jeugdhulpaanbieders en intersectorale afstemming van het jeugdhulpaanbod. Dit jeugdhulpaanbod kan eventueel herzien worden in functie van wat als efficiënt, effectief en ondersteunend ervaren wordt in ogen van de minderjarige, ouders of de eventuele opvoedingsverantwoordelijken. Deze jeugdhulp verwijst zowel naar de rechtstreeks als de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Het maximaal recht op jeugdhulp wordt op deze manier gewaarborgd. De jeugdhulp werkt zowel kracht- als contextgericht om zowel effectiviteit als efficiëntie te verwezenlijken.

Bij deze vorm van hulpverlening is altijd instemming van de minimaal 12-jarige minderjarige met voldoende maturiteit en van de ouders of opvoedingsverantwoordelijken nodig. Dit is bij de gerechtelijke hulpverlening echter niet het geval (Belgisch Staatsblad, 2013).

1.6.1 Doelstellingen decreet Integrale Jeugdhulp

Het Decreet Integrale Jeugdhulp wilt zeven doelstellingen nastreven. Deze worden hieronder uitgewerkt.

Allereerst wordt er getracht in te zetten op de vermaatschappelijking van de jeugdhulpverlening. Dit houdt in dat men de instroom wilt beperken en de emancipatie en participatie aan de samenleving wilt verhogen. De volgende doelstelling is tijdige toegang verschaffen tot het jeugdhulpaanbod. Dit gevolgd door het waarborgen van flexibiliteit en continuïteit van de jeugdhulpverlening. Dit is met inbegrip van de naadloze overgang naar andere vormen van hulpverlening. Een vierde doelstelling is het gepast omgaan met verontrustende situaties in de jeugdhulpverlening. Zoals in voorgaande wetten reeds aangehaald, wordt er altijd het subsidiariteitsprincipe toegepast. Dit gaat men nu ook toepassen in het aanbod van crisisjeugdhulpverlening. De zesde doelstelling is gericht op het maximaal participeren in de jeugdhulpverlening. Dit door te werken met de krachten van de betrokken minderjarige en diens context. De laatste doelstelling houdt een integrale aanpak bij het organiseren en aanbieden van jeugdhulpverlening in (Vlaamse Overheid, 2012).

1.6.2 Intersectorale Toegangspoort

Een grote verandering die het Decreet Integrale Jeugdhulp met zich meebrengt is het invoeren van een Intersectorale Toegangspoort (ITP)¹. Dit is een onafhankelijk orgaan dat de toegang tot de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (NRTJ) beheert². Het staat met andere woorden tussen de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp (RTJ) en de NRTJ in. Deze NRTJ houdt veeleer de meer ingrijpende en duurdere hulpverlening in (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). Om de Toegangspoort niet te overbelasten wordt het begrip RTJ verruimt. De medewerkers van de ITP bepalen namelijk wie in aanmerking komt voor welke soort hulpverlening. Zij hebben zicht op alle soorten hulpverlening binnen een bepaalde regio en zorgen ervoor dat je de hulp krijgt die je nodig hebt (Berx, E. 2013).

---

¹ Zie bijlage 4

² Zie bijlage 6

De ITP bestaat uit twee onderdelen, namelijk het Team Indicatiestelling (IS) en het Team Jeugdhulpregie (JHR). Er is in elke Vlaamse provincie en in Brussel een ITP (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

1.6.2.1 Team Indicatiestelling

Het eerste onderdeel is een Team IS waarin een dossierbeheerder wordt aangeduid door de rest van het team om de hulpvraag en de situatie van de aanmelder te onderzoeken. Deze beheert met andere woorden de aangemelde jongere zijn dossier en stelt uiteindelijk de rest van het Team IS op de hoogte. Het onderzoek naar de hulpvraag en de situatie gebeurt aan de hand van een aanmelddocument oftewel A-doc¹. dat bij aanmelding met een hulpverlener moet worden afgeleverd (Agentschap Jongerenwelzijn, 04/2014). Dit aanmelddocument wordt digitaal ingevuld en bevat drie luiken. Allereerst is er een luik met gegevens omtrent de identificatie van de aanmelder, minderjarige en eventuele andere betrokkenen. Als tweede luik is er de vraagverheldering en diagnostiek. Dit gaat over de beleving en de visie van zowel de cliënt als de aanmelder en de eventuele beschikbare diagnostische gegevens. Het laatste luik omvat de bijkomende gegevens en een voorstel tot indicatiestelling met onder andere de vraag naar contact met het IS-team en de schriftelijke instemming van de minderjarige (Berx, E., 2013). Uiteindelijk wordt er door het Team IS besloten welke hulpverlening voor de betrokken jongere het meest gepast is. Als de soort hulpverlening bepaald is, wordt er een indicatiestellingsverslag opgemaakt. Hiervoor bestaat een termijn van 30 dagen. Dit wordt aan de aangemelde persoon bezorgd en hierin staat vermeld op welke hulp je recht hebt en voor welke termijn deze hulpverlening geldt. Om te kijken waar je deze hulp kan verkrijgen, kan je bij het Team JHR terecht (Agentschap jongerenwelzijn, 04/2014).

Indien de jongere het echter niet eens is met wat de hulpaanbieders weergeven in het indicatieverslag, kan deze een tweede mening gaan vragen bij een ander team IS uit een andere regio (Jura, 2013). Deze bekijkt de aanvraag opnieuw zonder daarbij kennis te hebben van het eerste indicatiestellingsverslag. Dit gebeurt dus onafhankelijk. Indien er uiteindelijk twee verschillende indicatiestellingsverslagen zijn, kan de aangemelde jongere alsnog kiezen voor welk verslag er een voorkeur heerst (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

---

¹ Zie bijlage 5

1.6.2.2 Team Jeugdhulpregie

Het tweede onderdeel van de ITP is het Team JHR. Hun taak houdt in dat de medewerkers of jeugdhulpregisseurs binnen dit team uitzoeken welke hulpverleningsorganisaties effectief in aanmerking komen om de hulp te bieden. Hierin wordt zowel de aangemelde jongere betrokken als de hulpverlener die aanwezig was bij de aanmelding en de eventuele context van de aanmelder. Het hulpverleningsvoorstel waarin staat bij welke voorzieningen je het recht op hulp kan laten gelden wordt binnen de 20 dagen opgestuurd. De jongere kan dan zelf kiezen bij welke hulpaanbieder de voorkeur ligt. Indien deze organisatie geen gepaste hulp kan bieden na het grondig bekijken van de aanvraag, kan het team JHR deze hulp alsnog opleggen. Indien er een wachtlijst is bij de gepaste voorziening waarvoor de persoon aangemeld wordt, kan het Team JHR beslissen wie voorrang krijgt bij het vrijkomen van een plaats. De persoon krijgt dan prioriteit toegewezen. Deze prioriteit kan de betrokken voorziening nagaan en deze dient de persoon dan voorrang te geven.

Van het moment dat de hulpverlening in werking treedt, krijgt de jongere een jeugdhulpverleningsbeslissing waarin staat wie de hulpverlening zal aanbieden en voor welke termijn. Indien dit de enige lopende hulpvraag bij de ITP was, wordt het dossier hierna afgesloten. De ITP volgt de hulpverlening niet verder op. Dit is vanaf het moment van ingang van de hulpverlening de taak van de aanwezige hulpverleners binnen die voorziening. Indien de toegewezen termijn na afloop te kort was, dien je opnieuw samen met je hulpverlener een aanvraag in bij de ITP.

Indien de jongere zijn meerderjarigheid nadert, moet deze indien er nog hulp gewenst is de aanvraag indienen bij de ITP voor zijn 18de levensjaar. Dan kan deze het recht op jeugdhulpverlening nog laten gelden. De uitzondering hierop is als er op het indicatieverslag reeds vermeld stond dat de jongere recht had op jeugdhulpverlening na zijn 18de levensjaar (Agentschap Jongerenwelzijn, 04/2014).

1.6.2.3 Hulpverlener als aanmelder

De functie van de hulpverlener die aanwezig was tijdens de aanmelding van de jongere is essentieel. Deze blijft de contactpersoon gedurende het gehele proces binnen de ITP. Zowel de teams binnen de ITP kunnen hier terecht voor extra informatie als de aangemelde jongere zelf.

Deze persoon kan zowel een hulpverlener zijn uit de brede instap als iemand uit de NRTJ. Ook kan het gaan om de aanmelding door een erkend multidisciplinair team (MDT) zoals het Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentrum, het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg of het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. De aanmelding kan eveneens gebeuren door personen buiten de Integrale Jeugdhulp. De enige voorwaarde voor de jeugdhulpverleners in Vlaanderen is dat deze dienen geregistreerd te zijn in het eHealth kadaster (Agentschap Jongerenwelzijn, 04/2014).

De brede instap bestaat uit het jongerenonthaal (JAC), het onthaal voor ouders (K&G), het telefonisch en online onthaal (JAC), onthaal voor gezinnen met jonge ouders, onthaal voor minderjarigen, ouders, opvoedingsverantwoordelijken en school (CLB), Et cetera (Etc.). De brede instap weerspiegelt het aanbod van jeugdhulpverlening uit de RTJ. Samen met de brede instap is er vanuit de RTJ ook probleemgebonden hulpverlening. Deze bestaat onder andere uit de begeleiding van jongeren met seksueel grensoverschrijdend gedrag (CGGZ-CAW), de begeleiding voor alleenstaande gezinnen, integrale gezinsbegeleiding, Etc. De NRTJ dient een aanvraag bij de ITP in, indien de geboden jeugdhulp niet geschikt blijkt te zijn, de periode afloopt en men verlenging wilt of indien er een bijkomende problematiek aanwezig is. Voorbeelden van dergelijke aanmelders zijn dagbegeleiding, contextbegeleiding, pleegzorg, Etc. De personen buiten de Integrale Jeugdhulp kunnen zeer gevarieerd zijn. Dit kan gaan van huisarts tot een medewerker van een kinderpsychiatrische dienst (Van Looveren, 03/2014).

Het verschil tussen een aanmelding door een gewone aanmelder en een aanmelding door een multidisciplinair team bestaat eruit dat een gewone aanmelder niet verplicht is tot het indienen van voorstelling tot indicatiestelling. Ook dienen deze geen zorgintensiteit te formuleren terwijl een MDT dit wel dient te doen. De aanmelding gebeurt in ieder individueel geval door middel van het invullen van het digitaal A-doc. zoals vermeld in het voorafgaand onderdeel (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

1.6.2.4 Jongere als aanmelder

Indien de jongere geen hulpverlener vindt die de hulpvraag wilt indienen bij de toegangspoort, kan deze zelf een aanvraag indienen. De hulpverlener dient in dit geval wel een attest mee te geven waarin vermeld staat dat deze zelf geen aanvraag kan indienen voor de jongere. Voorafgaand aan deze aanvraag dient de jongere ook een vraag gesteld te hebben tot bemiddeling tussen deze twee partijen (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). De bemiddelaar is een neutraal persoon dewelke vier principes hanteert. Deze houden vrijwilligheid, meerzijdige partijdigheid, autonomie en informatie in. Vrijwilligheid houdt in dat beide partijen minstens bereid moeten zijn om met elkaar in gesprek te gaan. Deze vorm van hulpverlening kan nooit afgedwongen worden. Het begrip meerzijdige partijdigheid vat samen dat de bemiddelaar zich inzet als de bewaker van de belangen van elke partij. Hij biedt een zekere structuur aan het gesprek en stelt op voorhand de regels van het verloop vast. Beide partijen dienen gelijkwaardig aan bod te komen. Autonomie slaat op het feit dat beide partijen zelf tot een oplossing moeten komen, dit hangt eveneens samen met de neutraliteit van de bemiddelaar. Het informatief principe houdt in dat beide partijen over dezelfde informatie moeten beschikken. Er mag met andere woorden geen sprake zijn van een verborgen agenda. De informatie verkregen uit de gesprekken, dient door alle drie de deelnemers strikt vertrouwelijk gehanteerd te worden (Koninklijke Federatie van Belgisch notariaat, 2014). Als laatste voorwaarde voor een aanvraag door de jongere, mag er ook geen procedure lopen t.a.v. deze minderjarige bij één van de twee Gemandateerde Voorzieningen (GV) genaamd het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) of het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

1.6.2.5 Versnelde indicatiestelling

Indien de noodzaak tot hulp groot is kan het Team IS een VIST oftewel Versnelde IndicatieStelling en Toewijzing toepassen (Jura, 2013). Dit houdt in dat het team IS binnen vijf werkdagen een indicatiestellingsverslag zal opstellen . Dit heeft ook een versnelde werking binnen het Team JHR tot gevolg. Deze gaat na of de hulp voor de jongere snel opgestart kan worden. De hulpverlener die deze aanvraag indient, gaat na wanneer deze VIST-procedure van toepassing is. Enkele voorbeelden hiervan zijn ingeval van time-out of een verblijf na crisisopname (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

1.6.3 Gemandateerde Voorzieningen

De GV vallen onder de noemer Maatschappelijke Noodzaak (MaNo). Dankzij het invoeren van MaNO krijgen hulpverleners in de vrijwillige en gedwongen hulpverlening middelen aangeboden om op een gepaste wijze om te gaan met verontrustende situaties. De vraag naar hulp is hier met andere woorden niet meer nodig als de situatie van dergelijke verontrusting is dat ingrijpen noodzakelijk is.

MaNo bestaat uit twee voorzieningen, namelijk het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. Deze omvatten het vroegere CBJ. Hun expertise ligt volledig in verontrusting en maatschappelijke noodzaak (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

Een belangrijke wijziging in kader van de gedwongen hulpverlening gaat met het introduceren van deze voorzieningen gepaard. Vanaf nu zijn verontrustende en noodzakelijke situaties geen bevoegdheid meer van de bijzondere jeugdbijstand, maar van de gewone jeugdhulp aangezien doorverwijzingen nu gebeuren door deze twee voorzieningen. De bemiddelingscommissie die zich bezighield met deze doorverwijzingen valt hierbij dus weg.

Nog een belangrijke verandering is het wegvallen van de term POS- jongere. Dit verandert nu naar de term problematische leefsituatie. Deze is veel ruimer en legt niet meer enkel de focus op het kind en de ouder, maar op de jongere zijn gehele context zoals ook de school en de gemeenschap (Berx, 2013).

Enerzijds bestaat er een afscherming tussen de ITP en de GV. Dit doordat het recht op hulp wordt gewaarborgd door de ITP en wordt gescheiden van het recht op interventies dewelke de GV waarborgen. Deze kwamen voordien samen in het Comité van Bijzondere Jeugdzorg. Anderzijds worden ze toch met elkaar verbonden doordat de jeugdrechtbank wederom een verkort traject kan afleggen binnen de ITP.

Er bestaat een onderscheid tussen een verontrustende situatie en situatie van maatschappelijke noodzaak. Een situatie is verontrustend als ze de ontwikkelingskansen van de jongere schaadt en de integriteit aantast. Maar het kan ook zijn dat de hulpverlening tegen de grenzen aanloopt en met andere woorden niet meer weet hoe ze verder moet. Dit betekent echter nog niet dat je het recht hebt om in te grijpen. Bij Maatschappelijk noodzaak gaat het om het perspectief van het interventierecht van de samenleving. Hierbij is er de nood om in te grijpen in tegenstelling tot bij verontrustende situaties.

In dit proces gaan de hulpverleners niet meer rechtstreeks naar de jeugdrechtbank of het parket. Enkel de voorzieningen doen dit en fungeren zo als filter. Alle mogelijke hulpverleners kunnen bij deze voorzieningen terecht voor een anonieme consult. Met alle mogelijke hulpverleners verwijs ik ook naar diegene die buiten het netwerk van Integrale Jeugdhulp vallen, zoals het OCMW. Dit consult houdt in dat er advies geboden wordt zonder de hulpverlening over te nemen. Andere mogelijkheden zijn een aanmelding waarbij de cliënt wordt ingelicht en de verantwoordelijkheid bij de GV ligt. Dit houdt het uitvoeren van een observerend of interveniërend caseonderzoek in en een eventuele doorverwijzing naar het parket indien vrijwillige hulpverlening niet van toepassing is. (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

1.6.3.1 Ondersteuningscentrum Jeugdzorg

Dit onderdeel maakt deel uit van het agentschap Jongerenwelzijn oftewel van de Vlaamse overheid. Zoals reeds vermeld treedt het OCJ op in onveilige en bedreigende situaties ten aanzien van jongeren (Jura 2013). De jongere, zijn ouders of zijn vertrouwenspersoon kunnen zich ook rechtstreeks aanmelden bij het OCJ bij het vastlopen van de hulpverlening. Het voortzetten van de vastgelopen hulpverlening wordt door hen in dat geval als noodzakelijk ervaren. Dit aanmelden kan persoonlijk, schriftelijk of telefonisch gebeuren.

Hulpaanbieders kunnen de jongere aanmelden bij het OCJ aan de hand van een motivatiedocument oftewel M-document. Indien dit ontvankelijk is, kan het OCJ de verontrustende situatie onderzoeken. Het resultaat hiervan is een gemotiveerde beslissing waarin staat vermeld of jeugdhulpverlening noodzakelijk is.

Het OCJ gaat altijd eerst na of er vrijwillige en buitengerechtelijke hulpverlening mogelijk is, vooraleer men het formeel onderzoek naar MaNO opstart. De hulpverlening geboden door het OCJ wordt dan ook omschreven als een vorm van vrijwillige en buitengerechtelijke hulpverlening. Dit aangezien alles in overleg en met het akkoord van de ouders en de jongere zelf gebeurt. In grote lijnen vervult het OCJ vier kerntaken. Allereerst geven zij advies aan hulpverleners indien deze de vraag hiernaar stellen. Als tweede starten zij het onderzoek naar MaNo op en gaan zij na of een tussenkomst van de overheid noodzakelijk is. Ten derde gaan zij mee de hulpverlening opstarten en de reeds lopende hulpverlening mede opvolgen. Als laatste kerntaak is er het doorverwijzen naar de jeugdrechter indien blijkt uit hun formeel onderzoek dat gerechtelijke jeugdhulp aangewezen is.

De persoon die instaat voor het opvolgen van de jongere binnen het OCJ is de consulent¹. Het maken van belangrijke beslissing omtrent deze individuele jongere gebeurt echter door het gehele team van consulenten tewerkgesteld binnen het OCJ. Dit draagt bij tot de objectiviteit van de genomen beslissing (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

Het OCJ biedt zelf geen jeugdhulp aan, maar kijkt naar de reeds bestaande hulpverlening. Deze bestaande jeugdhulp uit zich zowel in vrijwillige als gedwongen hulpverlening (Berox, 2013). Alsook de opvang en begeleiding van MOF-jongeren vallen hieronder. Het verschil met de ITP en RTJ ligt bij het feit dat je een aanspreekpunt hebt bij het OCJ, namelijk je consulent.

Indien de jongere meerderjarig wordt, kan deze dit bespreken met zijn consulent. De consulent kan je vervolgens eventueel doorverwijzen naar de ITP indien het nodig is dat de hulpverlening voortgezet wordt. Een andere mogelijkheid is het volwassen hulpaanbod voorleggen aan deze bijna meerderjarige jongere zodat deze weet waar hij terecht kan na de afloop van de lopende jeugdhulpverlening (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

1.6.3.2 Vertrouwenscentrum Kindermishandeling

De VK vind je terug in elke Vlaamse provincie en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De subsidiëring van deze VK gebeurt door Kind en Gezin. Het VK bestaat uit een MDT bestaande uit medisch, psychologisch en sociaal personeel. De hulpverlening die hier aangeboden wordt verloopt volledig gratis (Agentschap jongerenwelzijn, 2006-2014). Dit is dan ook een groot verschil met het OCJ, aangezien dat dit laatste geen zelfstandig hulpaanbod toevoegt aan het jeugdhulplandschap (Berox, 2013).

Het VK treedt op in situaties waar er ernstige vermoedens zijn van kindermishandeling. De aanmelding van dergelijke situaties bij het VK gebeurt altijd na een teamoverleg waarbij de cliënten vervolgens op de hoogte worden gesteld van de genomen beslissing. Het aanmelden gebeurt in deze situatie via een M-document. Deze geeft het VK het mandaat om bij het niet komen tot een overeenkomst van de partijen, de situatie aan te melden bij het parket. Als volgt gaat deze dan via hulpverlening oplossingen zoeken. Het gaat hierbij zowel om intra- als extrafamiliaal geweld. Men vertrekt hierbij altijd vanuit het standpunt van de meest gekwetste, namelijk de kinderen zelf. Naast deze vorm van

---

¹ Consulent : "Iemand met een bepaalde kennis en vaardigheid die je helpt met adviezen en behandelingen" (Encyclo, 2014).

hulpverlening, biedt het VK ook preventieve functies aan. Dit door de jongeren te beschermen en te voorkomen dat kindermishandeling zal plaatsvinden (Kind en Gezin, 2009).

Net als de hulpverlening geboden door het OCJ, is ook deze vorm van hulpverlening vrijwillig. Enkel justitie kan begeleidingsmaatregelen opleggen. De samenwerking tussen het VK en justitie gebeurt enkel wanneer de veiligheid van het betrokken kind niet gegarandeerd kan worden. Aangezien het gaat om een GV dient ook hier weer een onderzoek naar MaNo gevoerd te worden om eventueel extra aanklappende hulpverlening op te starten.

Het begrip kindermishandeling omvat tot op het heden enkel verkrachting, aanranding van de eerbaarheid, aanzetten tot ontucht, slagen en verwondingen, etc. Met het woord 'enkel' verwijs ik naar het feit dat er nog geen aangepaste wetgeving is voor het vervolgen van emotionele verwaarlozing of mishandeling (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

2 Traject, plaatsing en begeleiding binnen GBJ 'De Hutten'

2.1 Verloop plaatsing GBJ

De plaatsing in een GBJ¹ verloopt altijd via een gerechtelijke procedure en kan niet plaatsvinden voor jongeren onder de 12 jaar. In geval van een plaatsing in een gesloten voorziening zoals GBJ 'De Hutten' is de minimumleeftijd in beginsel 14 jaar (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). De uitzondering hierop werd reeds in een voorgaand onderdeel vermeld, namelijk 'De plaatsingsvoorwaarden voor gesloten afdelingen wegens de Nieuwe Jeugdwet'.

De aanmelding bij de jeugdrechter gebeurt door de GV oftewel door de politie of het parket. Het gaat om een gerechtelijke vorm van jeugdhulp. De jeugdrechter gaat vervolgens samen met de sociale dienst jeugdrechtbank na welke vorm van hulp het meest geschikt is voor de betrokken jongere. De jeugdrechtbank kan in dit geval ook opteren voor een aanmelding via een verkort traject bij de ITP. Deze aanmelding gebeurt rechtstreeks bij het Team JHR, dewelke de aanmelding behandelt als een indicatiestellingsverslag van het Team IS. Ingeval van hoogdringendheid kan de jeugdrechter ook een aanvraag telefonisch indienen bij het Team JHR. Deze hulpvraag

---

¹ Zie bijlage 3

komt meteen als prioriteit aan bod. De jeugdrechtbank kan met andere woorden een verkort traject afleggen bij de ITP bij het verkiezen van NRTJ (Van Looveren, A., 03/2014).

Indien de jeugdrechtbank uit het dossier van de jongere uitmaakt dat een maatregel van dergelijke ingrijpende aard noodzakelijk is, zodat een plaatsing in een GBJ of het gesloten federaal centrum 'De Grubbe' zich opdringt, kan hij deze aanmelden bij het centraal informatie- en aanmeldpunt (CAP). Het CAP regelt de instroom van de GBJ. Zo verwezenlijkt deze een optimaal gebruik van de beschikbare plaatsen. Bij een aanmelding bij het CAP houden twee verantwoordelijken hiervan contact met de GBJ. Bij een beschikbare plaats wordt de jongere vervolgens toevertrouwd aan de GBJ die van toepassing is. De termijn van de plaatsing wordt, zoals reeds eerder vermeld, bevestigd in een vonnis of een beschikking dewelke zo snel mogelijk aan de GBJ bezorgd wordt (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

2.2 De drie pijlers binnen Jongerenwelzijn

Jongerenwelzijn helpt jongeren die zich in moeilijke situaties bevinden. Samen met de jongeren wordt er vanuit Jongerenwelzijn gezocht naar een gepaste vorm van hulpverlening om de jongeren een uitweg te bieden uit deze moeilijke situatie.

Jongerenwelzijn helpt, naast het zoeken van hulp, met het ondersteunen en organiseren van deze hulp. Over het algemeen kunnen we stellen dat Jongerenwelzijn jongeren begeleidt die zich in een problematische leefsituatie bevinden of die een MOF hebben gepleegd. De gemeenschapsinstellingen zijn een onderdeel van Jongerenwelzijn en werken met de drie pijlers hiervan.

In de leefgroepen binnen GBJ 'De Hutten' wordt er gebruik gemaakt van een gestructureerd aanbod waar de drie pijlers van Jongerenwelzijn centraal staan. De eerste pijler verwijst naar de opvoedingsvaardigheden van Patterson. Als tweede pijler hanteert men het ervaringsgericht leren. Als laatste wordt er een contextgerichte benadering gehanteerd. Binnen deze contextgerichte benadering kunnen eveneens herstelgerichte en constructieve afhandelingen plaatsvinden of kortweg HCA (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

2.2.1 Opvoedingsvaardigheden van Patterson

Deze vaardigheden bestaan uit vijf deelaspecten. Allereerst is er de positieve betrokkenheid. Deze uit zich in het samen aangaan van aangename activiteiten of door een welgemeende interesse in de jongere te tonen. Dit alles zorgt voor het ontstaan van een positieve band met de jongere waarmee de begeleiding verder kan werken, aangezien men op deze manier de jongere beter leert kennen. Als tweede dient er regelmatig een positieve bekrachtiging aanwezig te zijn. Deze positieve bekrachtiging volgt op een positief, gewenst gedrag en dient consequent toegepast te worden. Positieve bekrachtiging is een vorm van belonen. Dit kan zowel gaan over sociale bekrachtigers als een compliment als over materiële bekrachtigers zoals het verkrijgen van extra vrije tijd in de leefgroep. Als derde vaardigheid is er de interpersoonlijke probleemoplossing. Dit houdt in dat de begeleiding samen met de jongere gaat zoeken naar oplossingen voor problemen. Zo leert de jongere stapsgewijs zelf oplossingen zoeken en kleine problemen aanpakken. Hierbij dient de begeleiding eveneens aandacht te hebben voor de gevoelens en gedachten van de jongere. De vierde vaardigheid houdt het disciplineren in. Dit uit zich in de regels die duidelijk aan de jongere worden meegegeven bij zijn aankomst. Hierbij wordt de belangrijkheid van de regels in de verf gezet. Bij een overtreding, wordt er een duidelijk signaal gegeven en indien nodig een sanctie in de vorm van een time-out. Als laatste is er het houden van toezicht of ook wel monitoring genoemd. De toezicht is constant aanwezig door de begeleiding. Deze gaan na of de jongeren hun taken correct uitvoeren en complimenteren hen indien dit van toepassing is. De eerste drie vaardigheden zijn zeer belangrijk voor het opbouwen van het stellen van gewenst gedrag, terwijl de laatste twee eerder het probleemgedrag afremmen (Merlevede, E., 2004).

2.2.2 Ervaringsgericht leren

Dit is een vorm van leren waarbij de jongeren activiteiten en opdrachten volbrengen. Deze activiteiten en opdrachten worden vervolgens gebruikt om een reflectiemoment in te lassen. Dit reflectiemoment kan dan uiteindelijk leiden tot een vorm van gedragsverandering.

Het gaat om een proces waarbij de jongere allereerst de ervaring gaat herkennen. Dit houdt in dat hij een patroon gaat zien in het verloop van de activiteiten. Hij wordt zich met andere woorden bewust van het aanwezige patroon. Vervolgens gaat de jongere het gedrag erkennen bij zichzelf. Hierbij komt er een verantwoordelijkheidsgevoel naar boven dewelke de jongere op zich gaat nemen. Na het herkennen en erkennen, gaat de jongere

de keuze maken tussen twee onderdelen. Enerzijds kan hij ervoor kiezen om het oud gedrag te blijven stellen, anderzijds kan hij kiezen voor het onbekende. Dit onbekende is een experiment dat ook wel de verkenning wordt genoemd. Hierbij gaat de jongere zoeken naar nieuwe mogelijkheden tot handelen en andere strategieën hiervoor. Als hij dit heeft gedaan kan hij kiezen om het nieuwe gedrag te integreren. Dit is dan de uiteindelijke gedragsverandering. Dit alles gebeurt onder begeleiding van een ervaringsgerichte begeleider. Deze kijkt nauwlettend naar waar de jongere mee kan werken en gaat met de jongere mee in dit proces op deze zijn leertempo. De begeleider treedt hier eerder sturend op door situaties aan te bieden waarin de jongere kan herkennen, erkennen en verkennen. Dit zorgt ervoor dat de jongere voelt dat er verandering noodzakelijk is (Jongerenwelzijn, pub. 6, 09/2013).

2.2.3 Contextgerichte benadering

Aangezien men een positieve re-integratie in de samenleving wilt stimuleren, dient er nauw samengewerkt te worden met de ruimere context van de jongere. Ook dient er aan deze ruimere context gewerkt te worden. Dit zowel op structureel als op individueel niveau. Het samenwerken op structureel niveau, houdt in dat de GBJ nauw gaat samenwerken met andere specifieke voorzieningen en initiatieven. Een mogelijk voorbeeld hiervan betreft de samenwerking met VZW de Overstap. Deze concentreert zich op jongeren dewelke nood hebben aan een sterk gestructureerd hulpverleningsaanbod om de gevolgen te leren dragen van hun crimineel gesteld gedrag en om zich te re-integreren in de maatschappij. Ook de ouders worden hierin sterk betrokken en dienen hun verantwoordelijkheid op te nemen. Het samenwerken staat met andere woorden in functie van het vergroten van de re-integratiekansen van de jongeren. De sociale re-integratie wordt bevorderd door herstelrechtelijke interventies te ondernemen in samenwerkingsverband. De samenwerking met de ouders start bij aanvang van de plaatsing. Er wordt namelijk gekeken naar hun visie op de hulpvraag en men gaat ten alle tijden hieraan emancipatorisch werken. De ouders worden dan ook in elke fase van het traject van hun jongere maximaal betrokken. Dit komt bij de uitwerking van de verschillende groepen doorheen het traject van GBJ 'De Hutten' verder aan bod (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014).

2.3 Onthaal jongere binnen GBJ 'De Hutten'

De plaatsing van de jongere start in de onthaalleefgroep, namelijk H5. Deze leefgroep werd in onderdeel 3.6 reeds aangehaald. In deze leefgroep wordt er gewerkt met drie verschillende fases namelijk rood, oranje en groen. De jongere wordt bij de dag van binnenkomst in GBJ 'De Hutten' altijd eerst afgezonderd in een cel binnen H5. Dit is een procedure die geldt voor iedere jongere aangezien deze de veiligheid voor het personeel en voor de jongere zelf garandeert. Deze afzondering duurt veeleer één nacht. Indien de jongere agressief en dergelijk gevaarlijk gedrag vertoont dat verlenging van de periode van één nacht in de cel noodzakelijk is, wordt het vanaf dan per dag bekeken wanneer de jongere klaar is voor een transfer naar zijn kamer. Fase rood gaat in vanaf de dag dat de jongere zich op de kamer bevindt. In deze fase zit de jongere vooral op zijn kamer en krijgt hij enkele taken zoals het maken van een levensverhaal. De focus wordt hierbij helemaal op de jongere zelf gelegd. Naargelang de vordering in fases krijgt de jongere meer ontspanningsmomenten in de leefgroep (Jongerenwelzijn, pub. 3, z.j.). De overgang in fase hangt naast het voltrekken van de termijn van deze fase, samen met de evaluatie van het gedrag van de jongere en hoe deze de regels van GBJ 'De Hutten' accepteert en integreert. Deze evaluatie gebeurt aan de hand van een puntensysteem. Bij het niet naleven van de regels of het niet correct uitvoeren van een opgedragen taak, verliest de jongere punten waardoor deze een ontspanningsmoment kan verliezen. De vastgelegde gemiddelde verblijfsduur in de leefgroep H5 bedraagt zeven tot tien dagen. In praktijk kan dit langer duren wegens een trage uitstroom uit de begeleidingsleefgroepen (Jongerenwelzijn, pub. 2, z.j.). Een toewijzing aan de begeleidingsleefgroep gebeurt na het volbrengen van een screening door het PST. Hierbij gaat men kijken naar de indicaties en mogelijke contra-indicaties voor een plaatsing in de module begeleiding. Het PST gaat eveneens na wat het voorstel van de doorverwijzer is omtrent de plaatsing binnen een leefgroep. De screening gebeurt op basis van verschillende informatieve stukken. Enkele voorbeelden hiervan zijn: de eerdere verslaggeving, intakegesprekken, gesprekken met de ouders, informatie van de consulent, Etc. Het verblijf in de onthaalleefgroep wordt vervolgens afgerond met een kennismakingsgesprek met de leefgroep die voor hen zorgvuldig gekozen werd (Jongerenwelzijn, pub. 6, 09/2013).

2.4 Start traject binnen de begeleidingsleefgroep

2.4.1 Doelstellingen

Het doel van de begeleidingsleefgroepen is dat deze trachten de jongeren terug op het juiste spoor te zetten in de verschillende levensdomeinen zoals onder andere: school, werk en vrije tijd. Zo willen ze voorkomen dat er opnieuw sprake is van deviant gedrag bij terugkeer in de samenleving. Dit trachten de leefgroepen te verwezenlijken door een gestructureerd programma aan te bieden waarin de drie pijlers van Jongerenwelzijn centraal in staan. De jongeren dienen zich in deze vorm van leefgroep bewust te worden van de oorzaken van de toenemende uitsluiting op de verschillende levensdomeinen. Ook tracht de begeleidingsleefgroep de jongere zijn verantwoordelijkheidsgevoel aan te scherpen en de eventuele aangerichte schade zo veel mogelijk te herstellen indien de jongere hiervoor openstaat en indien hiertoe de mogelijkheid is. Zoals in elke leefgroep binnen GBJ 'De hutten' wordt er nauw samengewerkt met de context. Eén van de doelstellingen is dan ook de draagkracht van deze context zo veel mogelijk verhogen. Een algemene doelstelling is het verminderen van het recidivegevaar door een maatschappelijke aanvaardbare levensstijl met de jongere uit te werken (Jongerenwelzijn, pub. 6, 2013).

2.4.2 Doelgroep

De doelgroep van de begeleidingsleefgroepen omvat die jongeren die omwille van het plegen van strafbare feiten een MOF-statuut hebben verkregen (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). Deze jongeren dragen het risico met zich mee tot het plegen van ernstigere normovertredingen of het stellen van crimineel gedrag. Enkele indicaties die kunnen leiden tot de plaatsing in een begeleidingsleefgroep zijn: een beginnende problematiek op verschillende levensdomeinen, een verstoorde ontwikkeling van cognitieve en sociale vaardigheden, het afschuiven van de verantwoordelijkheid op derden oftewel de externe locus of control, het stellen van ontvluchtigsgedrag uit een meer open setting, Etc. (Jongerenwelzijn, pub. 6, 09/2013). Indien er enkele contra-indicaties aanwezig zijn zoals: een primaire psychiatrische problematiek of drugsproblematiek, ernstige mentale achterstand, het stellen van louter seksuele delicten, Etc., is men meer geneigd om deze jongere te plaatsen in de begeleidingsleefgroep H1 waarvan de werking reeds eerder kort werd uitgelegd in onderdeel 3.6 (Agentschap

Jongerenwelzijn, 2006-2014). Deze verschilt sterk van de werking in de overige twee begeleidingsleefgroepen H3 en H4.

2.4.3 Methodiek

Er wordt een groepsgerichte aanpak gehanteerd zodat de jongeren de mogelijkheid krijgen om hun individuele competenties te ontwikkelen (Agentschap Jongerenwelzijn, 2006-2014). Ook zorgt dit ervoor dat hun verantwoordelijkheidsgevoel wordt aangescherpt doordat zij hier op gewezen worden en deze dragen voor zowel zichzelf als voor anderen.

In deze leegroepen wordt er niet enkel gekeken naar de risicofactoren die hebben geleid tot de verhoging op de kans van het voorkomen van delictgedrag. Er wordt evenzeer aandacht besteed door de begeleiders aan de krachten van de jongeren zodat ze deze alsnog kunnen versterken. Dit gebeurt door het sanctioneren en corrigeren van het stellen van antisociaal gedrag en het belonen van het stellen van maatschappelijk aanvaardbaar gedrag.

De jongeren leren reflecteren over hun gevoelens, belevingen en handelen met behulp van cognitieve en ervaringsgerichte interventies. De groep ondersteunt dit doordat er een positieve cultuur heerst waarin de jongeren elkaar kunnen aanmoedigen en ondersteunen.

De draagkracht van de context wordt verhoogd door deze actief te betrekken in het residentieel programma. Ook is er een afsprakenoverleg en zijn er verschillende gezinsgesprekken met de context om wederom de betrokkenheid te garanderen. Binnen het verhogen van de draagkracht past ook de pijler rond herstelgericht werken. De context krijgt hierbij de mogelijkheid om betrokken te worden en mede vorm te geven aan het nazorgtraject van de jongere. Ze worden hierover voldoende ingelicht bij aanvang van het traject binnen GBJ 'De Hutten'. De begeleiding staat zowel de jongeren als de context hierin bij, zonder de bovenhand te nemen. Het is uiteindelijk de bedoeling dat de jongere met een eigen actieplan komt dat volledig naar eigen keuze is uitgewerkt.

Het programma dat aan de jongeren wordt aangeboden binnen GBJ 'De Hutten' doorloopt verschillende groepen. Naarmate de vordering in groep verkrijgen de jongeren meer autonomie en verantwoordelijk. Het is de taak van de jongere om deze groepen goed te doorlopen op basis van vordering in denkpatronen, gedrag en vaardigheden (Jongerenwelzijn, pub. 5, 2013).

2.4.4 Fasen binnen de begeleidingsleefgroepen en de betrokkenheid van de context

2.4.4.1 Groep 1A: De verkenning

Deze groep volstrekt zich over een periode van gemiddeld vier weken. Deze vier weken vinden volledig binnen de gesloten setting van GBJ 'De Hutten' plaats. In deze groep dient de jongere zich te richten op het in beeld brengen van de risicofactoren die de ontwikkeling en de instandhouding van het delinquent gedrag voortbrengen. Deze risicofactoren worden ook wel de CF genoemd. Deze worden later verder uitgewerkt. Deze CF worden geanalyseerd aan de hand van een gestructureerd aanbod van activiteiten door de begeleiders. Deze activiteiten zijn zowel individueel als groepsgericht. Hierbij gaan de jongeren in deze groep regelmatig terugkijken naar het verleden.

De taak van de sociale dienst in groep 1A bestaat eruit om de ouders met de instelling kennis te laten maken. Vervolgens gaan ze de context hun bezorgdheden in kaart te brengen en een analyse van de mogelijkheden maken. Ook trachten zij een weergave te brengen van het standpunt van de context ten opzichte van de CF die zeker aan bod moeten komen. Dit wordt gedaan door bij hen een verkenning van de voorgeschiedenis te doen. De ouders krijgen, indien zij hiervoor openstaan, de mogelijkheid tot een bezoek aan de leefgroep waarin de jongere verblijft. Zo krijgen zij een beter beeld van de huidige context waar de jongere in verblijft.

De jongere kan enkel overgaan naar de volgende groep, genaamd 1B, indien deze aan bepaalde overgangscriteria voldoet. Deze criteria houden in: het aanvaarden van de regels binnen de instelling, het respecteren van gezag, de bereidheid tot medewerking, de situering van het probleemgedrag in de eigen levensgeschiedenis en het bewustzijn van de opgelopen en de aangerichte schade. Ook wordt er net als bij de onthaalleefgroep gekeken naar de puntenkaart van de jongere, dewelke dagelijks wordt ingevuld. Deze punten weerspiegelen eveneens enkele van de criteria en de houding van de jongere. De evaluatie van dit alles wordt gedaan tijdens een OGG of de cliëntbespreking waarbij de jongere, de voor hem, belangrijkste CF bespreekt en toelicht. Vervolgens gaan de aanwezigen, waaronder een lid van het PST, de individuele begeleider, de campusverantwoordelijke, Etc., na of de jongere aan de bovenvermelde overgangscriteria voldoet. Deze zijn over het algemeen meer gedragsgerichte criteria. De overgang gaat veeleer gepaard met het formuleren van werkpunten. Tijdens de cliëntbespreking is er altijd de mogelijkheid dat een jongere teruggezet wordt naar een vorige groep (Jongerenwelzijn, pub. 6, 2013).

2.4.4.2 Groep 1B: De gedragsverandering

De gemiddelde duur van het doorlopen van het programma in groep 1B ligt tussen de vier en zes weken. Wederom volstrekt het programma zich volledig binnen de gesloten setting. De focus in groep 1B wordt gelegd op het brengen van inzichten in de relaties tussen overtuigingen, gevoelens en gedrag, het leren inzien van het eigen aandeel, het verminderen van externe attributies en een pro-criminele houding, het opnemen van de eigen verantwoordelijkheid voor daden en het ontwikkelen van sociale en probleemoplossende vaardigheden. Deze groep wordt afgerond met een rondetafelgesprek (RTG) waarbij de jongere een realistisch en beargumenteerd toekomstplan moet voorleggen dat samen werd uitgewerkt met de context, de consulent, het PST en de begeleiders.

De jongeren kunnen ten alle tijden beroep doen op een gesprek met de individuele begeleider die aan hun werd toegewezen bij de start in de begeleidingsleefgroep. Zo kunnen deze hen helpen bij het verschaffen van extra inzichten en reflecteren over het huidige functioneren van de jongere binnen de leefgroep. Ook kan de jongere vragen om een gesprek met hun toegewezen maatschappelijk werker of psycholoog als voor hen iets onduidelijk is of als ze over een bepaald onderwerp willen praten. Deze onderwerpen kunnen variëren van hun huidige functioneren tot het stellen van vragen over het opmaken van hun actieplan.

Tijdens het programma in groep 1B maken de begeleiders gebruik van verschillende methodieken zoals het ervaringsgericht leren en gedragstherapie. De gedragstherapie wordt in deze setting Equip genoemd. Hierbij leert de jongere kijken naar de denkpatronen die aan de basis liggen van het delinquent gedrag dat ze stellen. Doordat de jongere hier meer inzicht in krijgt, kan men deze stimuleren in het ontwikkelen van prosociale en alternatieve manieren van denken (Jongerenwelzijn, pub. 7, 2013).

De context wordt wederom sterk betrokken in deze groep. Zo vindt er een eerste terugkoppeling van het actie- oftewel handelingsplan van de jongere plaats tijdens de eerste fase van het programma. Dit biedt de ouders de mogelijkheid om hier voldoende feedback op te geven. Het is de taak van de individuele begeleider om samen met de jongere zijn traject te bespreken en te verduidelijken waar nodig. De sociale dienst zal in deze groep zich meer richten op het verkrijgen van inzicht in de thuissituatie en de overige context waarin de jongere zich buiten de setting bevindt. Zo trachten ze de inbedding van het probleemgedrag in de context na te gaan. Ook gaan zij zoeken naar manieren om de familiale en sociale verbindingen te versterken.

Indien wenselijk kan er in deze groep eveneens gekeken worden naar de mogelijkheden tot nazorg. Dit wordt dan met de verschillende betrokken partijen zoals: de jongere, de consulent, de context, Etc. besproken en eventueel vermeld in het verslag naar de jeugdrechter toe. Zo kan de jongere aangemeld en op de wachtlijst geplaatst worden bij de gekozen hulpverlening. Deze aanmelding gebeurt door de consulent.

Alsook in deze groep zijn er enkele overgangscriteria ter evaluatie tijdens het RTG. Deze houden in dat: de jongere de achtergronden van zijn probleemgedrag duidelijk begrijpt en deze kan aangeven, hij herkent hierin zijn eigen aandeel en neemt zijn verantwoordelijkheid hiervoor op, hij kan problemen en conflicten op een vreedzame manier oplossen en is zich bewust van de indirecte gevolgen oftewel schade van zijn probleemgedrag, als laatste dient hij een actieplan opgesteld te hebben ter voorbereiding op het RTG en op de mogelijke overgang naar de volgende groep. Deze criteria worden bekeken tijdens het RTG. Dit RTG wordt bij de start van het traject reeds vastgelegd door de trajectcoördinator. De consulent, de ouders van de jongere, de individuele begeleider, de campusverantwoordelijke en een lid van het PST zijn tijdens het RTG aanwezig. De bedoeling is dat de jongere zelf zijn actieplan voorstelt en hierbij zijn krachten en zijn werkpunten duidelijk kan aangeven. Dit gebeurt aan de hand van het nog uitgebreider overlopen van enkele CF. Hierbij moeten de jongeren ook aangeven wat ze willen veranderen en hoe ze dit concreet gaan aanpakken. Na elk punt kunnen de aanwezige partijen hierrond vragen stellen en hun bemerkingen toevoegen. Tijdens het RTG komt alsook het reeds eerder besproken uitstroomperspectief aan bod. Het gesprek wordt afgerond met een overleg waarbij aan de jongere wordt medegedeeld wat groep 2 net inhoudt indien deze mag overgaan. Deze mededeling gebeurt door de aanwezige campusverantwoordelijke (Jongerenwelzijn, pub. 6, 2013).

2.4.4.3 Groep 2 : De verbinding

Het verschil met de voorgaande groepen is dat deze groep een langere gemiddelde duur heeft, namelijk van acht tot tien weken en dat deze zich zowel binnen als buiten de gesloten setting van GBJ 'De Hutten' afspeelt. Dit houdt in dat de jongere, mits toestemming van de jeugdrechter, vanaf groep 2 zich afwisselend mag richten op dag- en weekendbezoeken. In deze groep start met andere woorden de actieve re-integratie in de maatschappij.

Het programma richt zich in deze groep nog steeds op het veranderen van de antisociale denkpatronen en het aanpassen van het gedrag van de jongere. Dit wordt beproefd tijdens de dag- en weekendbezoeken van de jongere. Zo kan de gesloten setting nagaan of de jongere het geleerde ook werkelijk toepast in zijn natuurlijke omgeving. Alsook de communicatie tussen de jongere en zijn steunfiguren is hier belangrijk. Samen met deze maakt hij een dag- of weekendplanning op waarin verschillende afspraken staan vervat.

In deze groep worden de eerste contacten met de mogelijke nazorg reeds gehouden om een naadloze aansluiting te garanderen. Samen met hen wordt er bekeken welke doelen en aandachtspunten er leven bij de jongere.

De ervaringsgerichte methodiek is in deze groep gericht op het innemen van nieuwe perspectieven en de ontwikkeling van empathische gevoelens. Een voorbeeld hiervan is het ervaringsleren kamp. Ook herstel komt hier op de voorgrond te staan. Dit uit zich onder andere in de dag- en weekendbezoeken en het herstellen van de familiale banden en de ruimere context waarin de jongere leeft. Indien nodig en als de jongere dit wilt, kan dit herstel uitgewerkt worden in een geschreven project dewelke wordt voorgesteld aan de jeugdrechter. Ook de Equip-sessies worden hier gebruikt. Dit dient ertoe om de jongere inzicht te bieden in de sturende rol van de eigen denkpatronen en om de prosociale denkpatronen wederom te versterken.

Het contact met de context is vooral gericht op het bijsturen van huisregels, zorgen voor school, het verbeteren van de relatie, Etc.

De jongere moet zijn actieplan afwerken met precisie door aan te geven welke aangerichte schade hij wil herstellen en welke hulpmiddelen hij hierbij nodig heeft. Dit werkt hij uit in een geschreven project.

“De overgangscriteria zijn als volgt: de jongere neemt concrete acties om de familiale en sociale relaties te versterken, heeft een concreet plan in functie van herstel, kan empathie vertonen en zich inleven in de slachtoffers, heeft een realistisch beeld op het zoeken naar werk, het hervatten van de schoolloopbaan of het invullen van de vrije tijd, de jongere

heeft een vertrekplan opgesteld ter voorbereiding van de volgende groep.”
(Jongerenwelzijn, pub. 6, 09/2013).

2.4.4.4 Groep 3: Het vertrek

Groep 3 vindt gedeeltelijk buiten de gesloten setting van GBJ ‘De Hutten’ plaats. Groep 3 heeft een programma van ongeveer vijf weken en start veeleer in week 19 van het verblijf van de jongere indien deze is overgegaan op basis van de evaluatie van de overgangscriteria. De doelen van deze groep, zijn de doelen die de jongere heeft opgesteld in zijn vertrekplan. De jongere gaat in deze groep leren omgaan met de aangeboden verantwoordelijkheden en vrijheden. Ook gaat de jongere herstelgericht werken.

Indien de jongere in zijn nazorgtraject ingeschreven is bij een ambulante vorm van hulpverlening, stroomt deze door naar huis. Indien het gaat om residentiële vorm van hulpverlening, onderhouden de begeleiders regelmatig contact met deze voorziening ter opvolging.

In deze groep kan er gebruik gemaakt worden van de mogelijkheid tot een time-out in de GBJ indien hierover een overeenkomst is. De oorzaak van de time-out ligt bij het moeilijk verloop van het vervolgtraject (Jongerenwelzijn, pub. 6, 09/2013).

2.4.5 Individueel aanvullend aanbod

Indien het noodzakelijk is voor de jongere kan deze naast het programma, een individueel bepaalde aanvulling hierop bekomen. Deze aanvulling kan een vorm van individuele counseling zijn of gedrags- en cognitieve interventies inhouden. Deze laatste zijn binnen GBJ ‘De Hutten’ interventies rond daderhulp en stressmanagement. Ook is er een aanbod van belevingsgerichte interventies dewelke creatieve therapie en therapeutisch ervaringsleren inhouden. De systeemgerichte interventies houden ouder- en gezinsbegeleiding in en multisystemische interventies. Er is indien nodig de mogelijkheid tot psychiatrische begeleiding. Dit kan gaan van farmacotherapie tot een vorm van psycho-educatie. Als laatst is er een aanbod rond paramedische begeleiding. Dit kan gaan over zorg die vertrekt wordt door een verpleegkundige, logopedist, diëtist, etc. In iedere individuele situatie wordt er nagegaan welke vormen van hulp aangewezen zijn (Jongerenwelzijn, pub. 6, 09/2013).

2.4.6 Criminogene factoren

Tijdens de sessies rond de CF die gegeven worden in groep 1A en groep 1B, wordt er vooral gewerkt met factoren die belemmerend zijn voor het werken rond de CF. Ook wordt er gewerkt rond de eigenlijke CF die veranderbaar zijn. Dit wilt niet zeggen dat men niet naar de onveranderbare CF kijkt. Deze zijn ook noodzakelijk om de kans op recidive in te schatten. De doelstelling is namelijk recidivebeperking en dit is enkel mogelijk indien je, je eerst bewust bent van dat risico. De belemmerende factoren kunnen een fysieke of mentale beperking inhouden, de beperkte kennis van het Nederlands, Etc.

De CF waarmee er gewerkt worden zijn: persoonlijkheid, antisociale attitudes, vrienden, school, de thuissituatie, vrije tijd en middelgebruik. Ter verduidelijking volgen enkele voorbeelden van zowel onveranderbare als veranderbare factoren per CF.

Bij **persoonlijkheid** gaat men werken aan het veranderbare zoals het buitensporig zoeken van sensatie, het nemen van grote risico's en het emotioneel oppervlakkig zijn. De onveranderbare factoren zijn bijvoorbeeld het eerder aantal gepleegde delicten en het hebben van een jonge leeftijd bij het plegen van een eerste delict.

Onveranderbaar bij de **antisociale attitudes** zijn het hebben van een laag intelligentieniveau. Het veranderbare daarbij is onder andere: het hebben van cognitieve tekorten, het tekort in probleembesef, het hebben van automatische gedachten, gevoelens en kernovertuigingen ,Etc.

Bij **vrienden** kan je niet de normconformiteit in de omgeving aanpakken. Daarom gaat men eerder werken aan het sociaal netwerk dat de jongere heeft in het crimineel milieu, de tijdsduur die de jongere spendeert aan het doorbrengen met deze contacten en het meelopen met anderen, Etc.

Bij **school** gaat men zich minder richten op de geschiedenis van het doorlopen van 'speciaal' onderwijs, maar eerder op de resultaten van de jongere, het spijbelgedrag, de motivatie die te laag is, de binding die de jongere met school heeft, Etc.

De **thuissituatie** is eveneens een belangrijke CF. Men kan hierbij niet veranderen in welke omgeving de jongere leeft en woont. Alsook de samenstelling van het gezin is eerder onveranderbaar of de leeftijd van de moeder bij de geboorte van de jongere. Daarom gaat men kijken naar wat men wel kan veranderen. Dit zijn factoren zoals het al dan niet hebben van een vaste woonplaats, voldoende supervisie, een takenpakket, Etc.

De voorlaatste CF is het al dan niet hebben van een gestructureerde **vrijetijdbesteding**. Deze CF is volledig veranderbaar. Men gaat kijken naar aan welke georganiseerde

activiteiten de jongere kan deelnemen en of de jongere voldoende supervisie heeft indien hij zich buitenshuis begeeft.

Als laatste is er het **middelengebruik**. De veranderbare onderdelen hierbij zijn de aanwezigheid van medicatie- of drankmisbruik en het gebruiken van drugs.

Rond elke CF krijgt de jongere een sessie aangeboden in groep en een individuele opdracht. Met de CF worden gedurende de gehele begeleiding gewerkt. Factoren zoals het algemeen gebruik van medicatie, het hebben van een culturele achtergrond, een lopende opleiding, Etc. Zijn geen CF (Jongerenwelzijn, pub. 8, z.j.).

2.4.7 EQUIP

Het doel van Equip is om jongeren verantwoord te leren denken en handelen. De jongeren gaan elkaar helpen door van elkaar te leren. Dit maakt een gedragsverandering onder andere mogelijk. De voorwaarde voor het kunnen leren van elkaar, is het hebben van een positieve groepscultuur. Niet enkel leren van elkaar brengt gedragsverandering met zich mee. De jongere moet ook zelf over voldoende vaardigheden en motivatie beschikken om te kunnen veranderen.

Tijdens de Equip-sessies gaan de jongeren sociale vaardigheden aanleren en hoe ze met kwaadheid op een gepaste manier kunnen omgaan. Voor dit alles te bereiken, dienen de jongeren zich bewust te worden van hun cognitieve verstoringen of kortweg hun denkfouten. In totaal zijn er vier soorten denkfouten namelijk: egocentrisme, goed praten of verkeerd benoemen, anderen de schuld geven en uitgaan van het ergste. Meerdere denkfouten kunnen ook samen voorkomen. De jongeren dienen zelf enkele voorbeelden uit hun eigen leefwereld uit te werken, maar krijgen ook enkele gegeven voorbeelden waarbij ze de denkfouten moeten benoemen. Deze gegeven voorbeelden werken rond de thema's : sociale vaardigheden, omgaan met kwaadheid en het maken van morele keuzes (Jongerenwelzijn, pub. 7, 2013).

2.4.8 Herstel

Herstelrechtelijk denken is een opkomende visie die zowel de samenleving, de dader als de slachtoffers betreft in het rechtmatig handelen na het plegen van een misdrijf. Herstel gaat hierbij voor op bestraffen. De door een misdrijf aangebrachte schade kan je bekijken vanuit verschillende standpunten. De mogelijke schade kan onder andere op: financieel, materieel, lichamelijk of psychologisch vlak liggen. Dit geldt zowel voor het slachtoffer als voor de dader en de samenleving. Deze drie partijen zijn bij de aanvang van het misdrijf ongewild een verbondenheid aangegaan. Herstel betekent het tegemoetkomen aan deze toegebrachte schade. Dit herstel kan rechtsreeks via een bemiddelingsgesprek of onrechtstreeks via een schriftelijke brief of tussenpersoon gebeuren. De schade ten opzichte van de samenleving kan de jongere bijvoorbeeld herstellen door op vrijwillige basis deel te nemen aan herstelrechtelijke acties en eventueel vrijwilligerswerk.

Het uiteindelijke doel van het herstelrecht ligt bij de dader op het vlak van het opnemen van zijn verantwoordelijkheid. Deze verantwoordelijkheid dient hij op te nemen ten opzichte van het slachtoffer, de samenleving en de rest van zijn omgeving.

De toepassing van herstel is gebaseerd op drie werkingsprincipes: vrijwilligheid, neutraliteit van de bemiddelaar en vertrouwelijkheid van alle drie de partijen.

Volgens de jeugdwet kan herstelrecht gecombineerd worden met jeugdbeschermingsmaatregelen. Met andere woorden geldt het herstelrechtelijk aanbod ook voor jongeren binnen een gemeenschapsinstelling zoals GBJ 'De Hutten' (Buntinx, K., 2006).

In GBJ 'De Kempen' wordt vanaf 2007 de groepscursus Slachtoffer In Beeld aangeboden aan de jongeren. Dit leerproject helpt de jongeren met een beter zicht te krijgen op de gevolgen van de door hun gepleegde feiten. Op deze manier kunnen zij hier mee leren omgaan. De cursusleiders die dit project leiden staan los van de instelling. De jongere heeft ten alle tijden de mogelijkheid om de samenwerking aan dit project stop te zetten (Gemeenschapsinstelling de Kempen, Campus de Hutten, 04/2014).

De jongere kan binnen GBJ 'De Hutten' een individueel hersteltraject opstarten. De herstelacties kunnen onrechtstreeks via diensten van slachtofferhulp geregeld worden of rechtstreeks door bijvoorbeeld een bemiddelingsdienst.

Tijdens het traject dat de jongere aflegt binnen de module begeleiding in GBJ 'De Hutten' werkt deze ook rond het thema herstel. De jongere dient te kijken naar de rechtstreekse en onrechtstreekse schade die hij aangericht heeft bij het plegen van feiten. De jongere

wordt in groep 1A gevraagd de slachtoffers duidelijk te benoemen. Vanaf groep 1B krijgen de jongeren de kans om door middel van een rollenspel inzicht te verwerven in dadergedrag en in de gevoelsbeleving van het slachtoffer. Uiteindelijk kunnen de jongeren een constructief, herstelgericht voorstel doen. Dit wordt geëvalueerd en doorgegeven aan de jeugdrechter (Jongerenwelzijn, pub. 6, 09/2013).

Vervolgens ga ik een mogelijke vorm van nazorg uitwerken. Hierbij verwijs ik naar NPT. Ik heb gekozen om deze vorm van nazorg toe te lichten omdat deze vorm van nazorg goed de verschillende fases weergeeft die de jongeren doorlopen. Deze fases vinden zowel binnen als buiten GBJ 'De Hutten' plaats (Jongerenwelzijn, pub. 4, z.j.).

2.4.9 Mogelijke nazorg door Nieuw Perspectief terugkeer

Nieuw Perspectief Terugkeer kan opgestart worden wanneer de jongere naar huis gaat of in geval van een doorstroom naar een begeleid zelfstandig wonen (BZW). Een dienst die deze zorg aanbiedt is onder andere NPT-dienst RAIDHO. De NPT-dienst van RAIDHO streeft verschillende doelstellingen na waaronder het voorkomen van recidive, de verbetering van denkpatronen, vaardigheden en gedrag en als laatste de verbetering van omstandigheden die de CF negatief beïnvloeden. Het verloop van deze begeleiding gebeurt in vijf verschillende fases. Na elke fase moeten de jongeren aan verschillende criteria voldoen om over te mogen naar de volgende fase. Deze criteria worden geëvalueerd aan de hand van een jury-gesprek waarbij ze de verschillende criteria moeten bespreken en hun levensverhaal moeten vertellen. De jury bestaat uit de campusverantwoordelijke van de GBJ, de individuele begeleider van de jongere binnen de leefgroep, de consulent, de maatschappelijk werker, Etc.

Fase 1 houdt het aanvaarden van de grenzen en het terugkijken in. Om terug te kijken maken de jongeren gebruik van een levensverhaal en een dagboek. Deze fase is een zeer strikte en solitaire fase, dewelke inhoudt dat de jongere geen contact heeft met andere jongeren binnen de GBJ, maar enkel met de begeleiding. De evaluatie vindt plaats tijdens een OGG van fase 1 naar fase 2. Indien deze fase goed afgerond is mag de jongere overgaan naar fase 2.

Fase 2 legt de nadruk op inzicht en competenties. Deze wordt wederom volbracht tijdens het verblijf van de jongere in de GBJ. Hierbij krijgt de jongere vier keer per week Equip aangeboden. Equip is erop gericht om jongeren verantwoordelijk te leren denken en handelen. Van elkaar leren in groep staat hier centraal. Tijdens de trainingen leren de jongeren sociale vaardigheden, het omgaan met kwaadheid en het maken van morele

keuzes aan. Het begrip Equip werd in het vorig onderdeel reeds uitgewerkt. Ook hanteert men in deze fase ervaringsleren, waarbij de jongeren door middel van activiteiten of opdrachten gevolgd door reflectiemomenten, een proces doorlopen dat kan leiden tot gedragsverandering. De fase wordt afgerond door wederom een OGG waarbij een jury aanwezig is.

Fase 3 richt zich op herstel en perspectief. Het punt herstel wordt benaderd binnen de GBJ terwijl perspectief eerder een onderdeel is van NPT zelf. Het verschil met de voorgaande fases is dat de jongere, mits toestemming van de jeugdrechter, vanaf nu op dagbezoeken afgewisseld met weekendbezoeken in de context mag verblijven. Het herstel is zowel gericht op de context als op de maatschappij en wordt bijgehouden aan de hand van een herstelmap. Het onderdeel perspectief is eerder gericht op wat de jongeren gaan doen als ze eenmaal buiten de GBJ zijn. Over het algemeen kan je spreken over een vertrekplan en een plan van aanpak. Tijdens het OGG is er wederom een jury aanwezig. De jongere gaat hierbij zijn plannen aan hen voorstellen en deze worden vervolgens geëvalueerd.

Fase 4 volbrengt de jongere buiten de GBJ en houdt het toepassen en verantwoordelijkheid nemen in. Hierbij bestaat nog altijd de mogelijkheid tot terugplaatsing of time-out. De duur bedraagt ongeveer drie maanden waarin de contacten met de NPT-begeleider stapsgewijs worden afgebouwd. Tijdens deze fase vinden er verschillende evaluatiemomenten tijdens een RTG plaats. Uiteindelijk sluit men deze fase af met een RTG waarin men het contract en het plan van aanpak gaat evalueren.

De laatste en vijfde fase vindt eveneens plaats in de context en duurt net als de voorgaande fase drie maanden. Hierbij hebben de jongere en NPT-begeleider wekelijks minimaal één contactmoment. In deze fase is er geen mogelijkheid meer tot terugzetting. Deze fase legt de nadruk volledig op de eigen kracht van de jongere (Jongerenwelzijn, pub. 4, z.j.).

Deel 3: Praktijk

Ik start het praktisch gedeelte met het overlopen van mijn onderzoeksopzet. Vervolgens licht ik de keuze voor een kwantitatief onderzoek toe en overloop ik de voor- en nadelen van deze onderzoeksmethode. Ik ga verder met het bespreken van mijn populatie. Hierbij maak ik het onderscheid tussen de waarnemings- en onderzoekseenheden door middel van het trekken van een steekproef. Uiteindelijk start ik met het toelichten van de verwerking van de resultaten. Ik sluit dit gedeelte af met het formuleren van een algemeen besluit.

1 Onderzoeksopzet

Zoals ik reeds in de algemene inleiding heb aangehaald, wordt er door de medewerkers van GBJ 'De Hutten' getracht een mogelijkheid tot ouderparticipatie te bieden. Dit is belangrijk aangezien de samenwerking tussen de ouders en de medewerkers van GBJ 'De Hutten' in functie van de re-integratiekansen van de jongere staat. Ook is deze contextgerichte benadering zoals reeds eerder vermeld, één van de drie pijlers van Jongerenwelzijn. Vanuit de vraag die gesteld werd door het psychosociaal team van GBJ 'De Hutten' ben ik een onderzoek gestart die peilt naar de algemene tevredenheid van de ouders over deze samenwerking. Dit onderzoek is gebaseerd op een onderzoek dat in 2012-2013 reeds werd gevoerd in GBJ 'De Kempen', afdeling 'De Markt' door Laura Vanduffel. De enquête die ik heb gebruikt is daardoor deels overgenomen.

In volgend onderdeel zal ik de keuze voor mijn onderzoeksmethode toelichten.

2 Onderzoeksmethode

Ik heb gekozen om een kwantitatief onderzoek te voeren. Enerzijds zou je kunnen stellen dat ik de kwaliteit en de mening van de ouders tracht te kaderen, dus dat het om een kwalitatief onderzoek gaat. Anderzijds kies ik er bewust voor om in deze mening een bepaalde meetbaarheid aan te brengen door keuzemogelijkheden met een bepaalde rangorde aan te bieden. In dit geval bestaan deze keuzemogelijkheden uit de mate van het akkoord zijn van de ouders met de aangeboden uitspraak. Dit laatste zorgt ervoor dat het om een kwantitatief onderzoek gaat. Dankzij de keuze voor een kwantitatief onderzoek, kan ik veeleer statistisch betrouwbare en representatieve uitspraken doen.

De kwantitatieve onderzoeksmethode die ik gekozen heb, is een tevredenheidsenquête¹. Dit is een gestructureerde schriftelijke enquête waarbij mijn onderzoeksvraag weerspiegeld wordt in deelvragen. Deze deelvragen bevroeg ik vervolgens door te werken met bepaalde thema's. In het eerste deel van mijn enquête weerspiegelen de uitspraken rond deze bepaalde thema's, de eerste vier deelvragen. Deze uitspraken leg ik aan de doelgroep voor. Deze moeten vervolgens scoren in welke mate zij het eens zijn met deze uitspraak. De resultaten van het eerste deel van de enquête worden verwerkt in grafieken die ik verder zal toelichten in tekstvorm. Het eerste deel van mijn enquête bestaat, doordat er reeds antwoordmogelijkheden gegeven worden, uit gesloten vragen.

Het tweede deel van de enquête bestaat uit open vragen die peilen naar wat er volgens de ouders zou moeten veranderen in functie van het vergroten van de mogelijkheid tot betrokkenheid. Dit tweede deel weerspiegelt mijn laatste onderzoeksvraag. Deze zal verwerkt worden in tekstvorm.

Naast het feit dat dit een kwantitatief onderzoek is, kunnen we ook spreken van een beschrijvend onderzoek. Hierbij tracht ik te beschrijven in welke mate de ouders het eens zijn met de uitspraken die gedaan worden.

Motivatie onderzoeksmethode

Ik heb gekozen voor deze methode van kwantitatief onderzoek aangezien deze voor veel verschillende doelgroepen bruikbaar is. Het is ook een methode die praktisch goed uitvoerbaar is, aangezien er bij de doelgroep een sterke binding heerst met het onderwerp.

Ik ga hierbij de voordelen en nadelen van het schriftelijk onderzoek kort toelichten.

Er zijn verschillende voordelen verbonden aan het werken met een schriftelijke enquête. Ik heb bijvoorbeeld de enquêtes tijdens het bezoek van de ouders aan hun zoon uitgedeeld. Hierbij heb ik hen de keuze gelaten om de enquête onmiddellijk in te vullen of deze terug in te leveren bij een volgend bezoek. Zo konden de ouders de enquêtes rustig invullen en voldoende nadenken over hun antwoord. De ouders hebben dankzij het hanteren van een enquête met andere woorden meer tijd om de enquête in te vullen. Hierbij heb ik ook gekozen om de enquêtes anoniem te houden om de sociale wenselijkheid in te perken. Anonimiteit zou ik bij een interview bijvoorbeeld niet kunnen garanderen. Het is zeer belangrijk om de sociale wenselijkheid in dit geval zo klein

---

¹ Zie bijlage 7

mogelijk te houden aangezien ik de persoonlijke mening wil bekomen van de ouders. Het werken met een enquête is daarnaast tijdbesparend, want ik kan meerdere enquêtes tegelijk uitdelen. Ook is het een goedkope manier van onderzoek voeren.

Er zijn echter ook enkele negatieve aspecten verbonden aan het werken met een enquête. De non-respons ligt hierbij in veel gevallen zeer hoog. Indien deze te hoog ligt, tast dit de representativiteit van de gegevens aan. Bij een enquête moet je ook zorgen dat de vragen zeer duidelijk zijn aangezien je deze niet verder kan toelichten. Indien deze niet duidelijk geformuleerd zijn, vergroot je de kans dat de enquête slordig ingevuld wordt waardoor de kwaliteit van de gegevens wordt aangetast. Ik heb geprobeerd dit te beperken door simpel taalgebruik toe te passen en mogelijk onduidelijke begrippen tussen haakjes te verduidelijken. Om de enquête zo invulvriendelijk mogelijk te maken, heb ik gekozen om een inleidende brief toe te voegen aan iedere enquête waarin de opzet verduidelijkt wordt. Dit zou de non-respons eventueel kunnen verkleinen (Baarda, D.B., 07/2006).

3 Populatie

De populatie van mijn onderzoek bestaat uit de ouders van de jongeren in de begeleidingsleefgroepen H3 en H4 binnen GBJ 'De Hutten'. Hiervoor heb ik gekozen aangezien deze twee leefgroepen dezelfde module aanbieden. De manier van betrekking van de ouders bij het traject van hun zoon hoort met andere woorden dus gelijkaardig te zijn. De populatie bestaat uit 20 ouders oftewel onderzoekseenheden. Over deze eenheden zal ik proberen een uitspraak te doen op basis van een onderzoek bij de waarnemingseenheden.

Steekproef

Uit de populatie heb ik een selecte steekproef getrokken. Dit houdt in dat mijn steekproef niet op een toevallige selectie gebaseerd is. Ik heb gekozen om de selectie van mijn waarnemingseenheden eerst te overleggen met enkele andere medewerkers van het PST. Zij hebben mij vervolgens aangeraden om de ouders van de jongeren te bevragen die reeds in groep 2 zitten binnen de module begeleiding. De reden hiervoor is dat zij reeds de mogelijkheid hebben gekregen om deel te nemen aan het RTG. Zij kunnen met andere woorden de gehele vragenlijst invullen, aangezien hun jongeren reeds een groot deel van het traject hebben afgelegd binnen GBJ 'De Hutten'.

Om te weten welke jongeren binnen GBJ 'De Hutten' in groep 2 zitten, heb ik een reeds bestaande database gebruikt. Deze database weergeeft de jongeren hun leefgroep en de groep waar ze zich op dat moment in bevinden. Op basis hiervan heb ik reeds de eerste selectie gemaakt. Bij het maken van deze selectie zaten er slechts vier jongeren in groep 2.

Vervolgens ben ik nagegaan hoe ik de ouders de enquête kon overhandigen. Elke woensdagavond en zondagvoormiddag zijn er bezoekmomenten voor de jongeren binnen GBJ 'De Hutten'. De ouders die ik geselecteerd had, kwamen allemaal op bezoek. Dit kon ik nagaan op basis van een bezoekerslijst.

Daarna heb ik gekeken naar de burgerlijke staat van de ouders. Indien zij bijvoorbeeld gescheiden zijn en beiden betrokken zijn in het traject van hun zoon, overhandig ik hen beiden apart een enquête.

Uiteindelijk kom ik zo op een totaal van vijf enquêtes.

4 Verwerking

Deel 1 van mijn enquête bestaat uit de eerste vier deelvragen. De antwoorden op de stellingen die de vier deelvragen weerspiegelen, zal ik weergeven met grafieken. Deze grafieken vul ik vervolgens aan met een tekst waarin de grafiek verduidelijkt wordt. Uiteindelijk zal ik ieder thema eindigen met een antwoord te geven op de gestelde deelvraag.

Deel 2 verwerk ik volledig in tekstvorm aangezien het hierbij gaat om open vragen. Hierbij tracht ik de antwoorden zo objectief mogelijk weer te geven.

Uiteindelijk zal ik eindigen met een algemeen antwoord op mijn onderzoeksvraag te geven door de resultaten van de verschillende deelvragen samen te voegen.

Resultaten

Ik heb in de maanden april en mei vijf enquêtes uitgedeeld en toegelicht bij de geselecteerde ouders. Van deze vijf enquêtes heb ik vervolgens drie enquêtes tijdig teruggekregen. De non-respons ligt met andere woorden op 40 procent.

Het eerste deel van de enquête omvat uitspraken oftewel stellingen waarbij de ouders kunnen antwoorden met de mate waarin zij het akkoord zijn met deze uitspraak. De

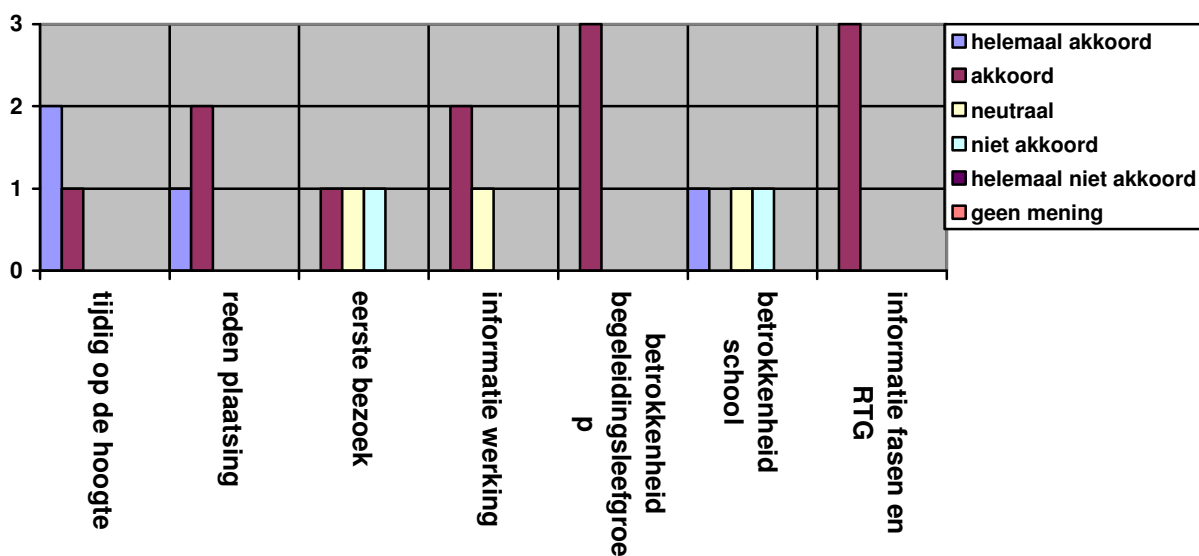
antwoordmogelijkheden bestaan uit: 'helemaal akkoord', 'akkoord', 'neutraal', 'niet akkoord', 'helemaal niet akkoord' en 'geen mening'. Het eerste deel is onderverdeeld in verschillende thema's die de deelvragen van het onderzoek weerspiegelen. Deze thema's zijn: 'Plaatsing van uw zoon', 'Contacten met GBJ 'De Hutten'', 'Participatie' en 'Het bezoek'.

Plaatsing van u zoon

De stellingen die dit onderdeel weerspiegelen zijn als volgt:

- je werd tijdig op de hoogte gesteld over de plaatsing van jouw zoon
- je kreeg voldoende informatie over de reden van de plaatsing van jouw zoon,
- je werd uitgenodigd voor een eerste bezoek aan jouw zoon,
- je kreeg voldoende informatie over GBJ 'De Hutten' en de algemene werking van GBJ 'De Hutten',
- je kreeg voldoende informatie over de manier waarop u betrokken zou worden bij:
  - je zoon in de begeleidingsleefgroep,
  - je zoon op school,
  - de verschillende fasen van het begeleidingsprogramma en het rondetafelgesprek.

Resultaten plaatsing van uw zoon

Dit onderdeel van de enquête werd door drie ouders ingevuld. Over het algemeen kunnen we stellen dat de ouders het grotendeels allemaal eens zijn met de gegeven stellingen. Dit wordt duidelijk in de grafiek weergegeven. Enkel bij de stellingen rond het uitnodigen van de ouders voor een eerste bezoek aan hun zoon en het verkrijgen van informatie over hun betrokkenheid bij het schoolgebeuren van hun zoon binnen GBJ 'De Hutten' zien we dat er een zekere verdeling heerst bij de antwoorden. Bij deze twee uitspraken geeft telkens één van de drie ouders te kennen dat zij het niet eens is met deze uitspraak. De overblijvende ouders zijn zowel neutraal ingesteld als het eens met deze stelling.

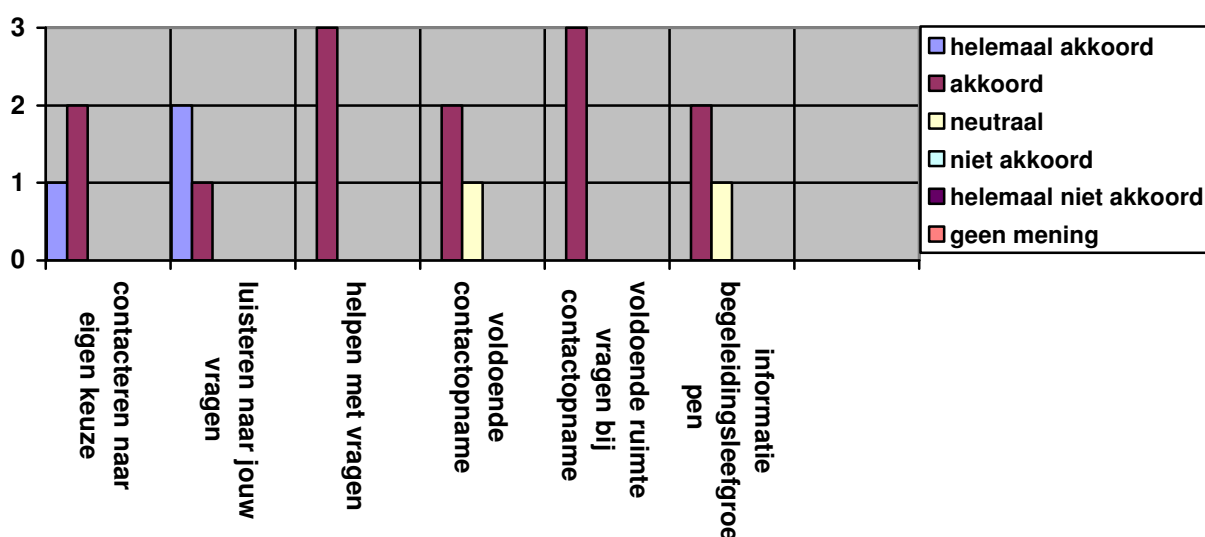
Over het algemeen kunnen we stellen dat het antwoord op de deelvraag 'In welke mate zijn de ouders het eens met het krijgen van voldoende informatie bij aanvang van de plaatsing van hun zoon binnen GBJ 'De Hutten' ?' is dat ze over het algemeen tevreden zijn met de informatie die ze verkrijgen via de medewerkers van GBJ 'De Hutten'. Een eventuele verbetering zou kunnen zijn dat de ouders meer informatie mogen verkrijgen over de mogelijkheid tot betrokkenheid bij het schoolgebeuren van hun zoon binnen GBJ 'De Hutten'. Het is echter de taak van de interne leerkrachten om de ouders hierover inlichten te verschaffen indien zij hier vraag naar hebben.

Contacten met GBJ 'De Hutten'

De stellingen die dit onderdeel weerspiegelen zijn als volgt:

- je kan de begeleiding van GBJ 'De Hutten' contacteren wanneer je zelf wilt,
- de medewerkers van GBJ 'De Hutten' staan open voor het luisteren naar jouw vragen,
- de medewerkers van GBJ 'De Hutten' helpen je voldoende verder met jouw vragen,
- de medewerkers van GBJ 'De Hutten' contacteren je voldoende,
- de medewerkers van GBJ 'De Hutten' geven bij eigen contactopname u voldoende ruimte voor het stellen van vragen,
- je kreeg voldoende informatie over het programma van de begeleidingsleefgroepen.

Resultaten contacten met GBJ 'De Hutten'

De deelvraag die de stellingen weerspiegelen is: 'In welke mate vinden de ouders dat de medewerkers van GBJ 'De Hutten' openstaan voor contactmomenten tussen hen en de ouders?'. De stellingen die de tweede deelvraag weerspiegelen zijn voor 72 procent beantwoord met akkoord. Slechts 11 procent van de antwoorden was neutraal en de overige 17 procent is beantwoord met helemaal akkoord.

We kunnen concluderen dat het antwoord op de deelvraag positief is. We mogen dus stellen dat de ouders vinden dat de medewerkers van de begeleidingsleefgroepen openstaan voor contactmomenten. Als we kijken hoe de ouders de stellingen beantwoorden in verband met het gevoel hebben gehoord en geholpen te hebben zien we dat deze eveneens positief beantwoord zijn.

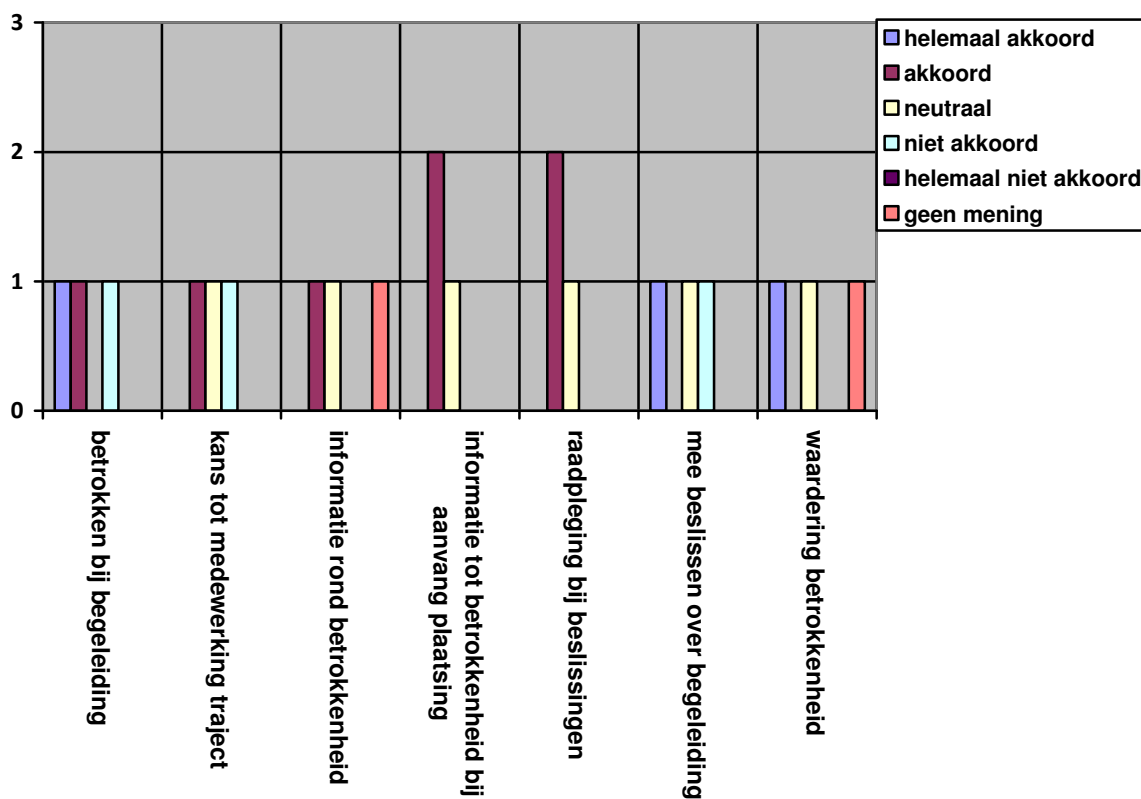

Participatie

De stellingen die dit onderdeel weerspiegelen zijn als volgt:

- je wordt voldoende betrokken bij de begeleiding van jouw kind,
- je vindt dat je voldoende de kans krijgt om mee te werken aan het traject van jouw kind,
- een medewerker van GBJ 'De Hutten' heeft je al verteld dat je betrokken kan worden in de begeleiding van jouw zoon,
- informatie over deze mogelijkheid tot betrokkenheid heb je gekregen toen jouw zoon pas naar GBJ 'De Hutten' kwam,
- je wordt voldoende geraadpleegd bij beslissingen die genomen worden rond jouw zoon binnen GBJ 'De Hutten',
- je hebt het gevoel dat je ook mee beslist over de begeleiding van jouw zoon,
- je hebt het gevoel dat jouw betrokkenheid bij het traject van jouw zoon gewaardeerd wordt.

resultaten participatie

Uit de resultaten leid ik af dat er veel verscheidenheid bestaat in de mate dat de ouders de mogelijkheid tot participatie ervaren. 47 procent van de antwoorden bestaat uit akkoord tot helemaal akkoord. 29 procent van de antwoorden bestaat uit het antwoord neutraal en 14 procent van de antwoorden bestaat uit niet akkoord. Dit geeft het resultaat van een matige tevredenheid over de mogelijkheid tot participatie. De ouders voelen zich met andere woorden niet altijd even betrokken bij het traject van hun zoon.

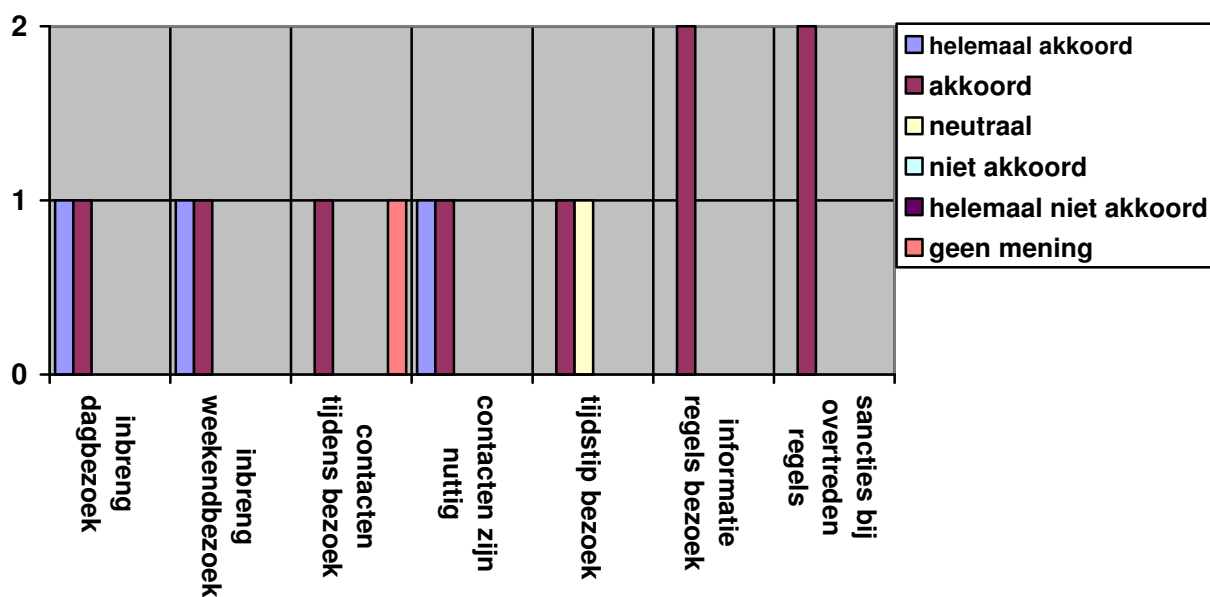
Ik merk op dat sommige ouders het minder eens zijn met de stellingen rond het aanbieden van een kans tot betrokkenheid. Ze worden wel voldoende geïnformeerd op de mogelijkheid tot betrokkenheid. De medewerkers van GBJ 'De Hutten' zouden hieraan kunnen werken door specifiek te vermelden wat er gedaan wordt met hun advies na het verkrijgen hiervan. Zo weten de ouders zeker dat ze gehoord worden en dat er iets met hun advies gedaan wordt.

Het bezoek

De stellingen die dit onderdeel weerspiegelen zijn als volgt:

- je hebt het gevoel dat je kan meedenken en beslissen over de invulling van de planning van de dagbezoeken van jouw zoon,
- je hebt het gevoel dat je mee kan nadenken en beslissen over de invulling van de planning van de weekendbezoeken van uw zoon,
- je wordt voldoende gecontacteerd tijdens deze dag-/ weekendbezoeken,
- je vindt de contacten met de begeleiding tijdens de dag-/ weekendbezoeken nuttig,
- je hebt inspraak over het tijdstip dat het bezoek doorgaat,
- je bent voldoende op de hoogte gesteld van de regels omtrent een dag-/ weekendbezoek,
- je hebt weet van de mogelijke sancties bij het niet naleven van de regels omtrent het dag-/weekendbezoek.

Resultaten het bezoek

Dit onderdeel werd slecht door twee ouders ingevuld. De reden hiervan is dat de zoon van de derde ouder pas in groep 2 zat. Hierdoor had er nog geen dag- of weekendbezoek plaatsgevonden.

86 procent van de stellingen zijn beantwoord met akkoord tot helemaal akkoord. Dit houdt in dat de ouders zich overduidelijk voldoende betrokken voelen bij de dag- en weekendbezoeken van hun zoon.

Enkel bij het inspraak hebben in het bepalen van het tijdstip van het bezoek was één van de twee ouders neutraal ingesteld. Een mogelijke reden hiervan is dat dit tijdstip min of meer in grote mate is bepaald. Het kan slechts gedeeltelijk afgestemd worden indien de ouders dit wensen.

Resultaten tweede deel enquête

Het tweede deel van de enquête bestaat uit enkele open vragen die de wens naar verandering bevragen om de mogelijkheid tot betrokkenheid te vergroten naar de ouders toe. Ik zal hierbij de antwoorden op de vragen weergeven in tekstvorm.

De ouders beantwoorden de eerste vraag alle drie hetzelfde. Ze hechten er veel belang aan dat ze gecontacteerd worden door een medewerker van GBJ 'De Hutten' indien hun zoon ziek is. Ook wensen ze ten alle tijden op de hoogte gesteld te worden over het gedrag van hun zoon. Eén van de ouders vult dit verder aan door te verwijzen naar probleemgedrag. Dit wordt binnen GBJ 'De Hutten' onmiddellijk gedaan. Indien de jongere bijvoorbeeld in time-out zit, worden de ouders zo snel mogelijk op de hoogte gesteld van deze time-out en de reden hiervan. Zo kunnen zij dit ook bespreken met hun zoon indien zij wensen.

De ouders geven mee dat de begeleiding het gevoel van betrokkenheid kan verhogen door veel telefonisch contact te houden met hen. Graag zouden de ouders ook in het algemeen meer contact hebben en meer bezoek. Dit zou volgens hen het gevoel tot betrokkenheid eveneens verhogen.

Het enige verbeterpunt dat wordt meegegeven door één van de ouders is dat er meer contact met hun moet gehouden worden. Voor de rest zijn ze vrijwel tevreden.

Bij de vraag of het al dan niet belangrijk is om betrokken te worden bij de begeleiding van hun zoon, antwoorden alle drie de ouders dat dit wel belangrijk is. De reden hiervan is dat dit ten eerste ervaren wordt als een natuurrecht door de ouders. Anderzijds geven ze ook aan dat ze op deze manier kunnen helpen indien dit nodig is.

4 Besluit

De conclusie die ik kan trekken is dat de ouders over het algemeen zich voldoende betrokken voelen bij het traject van hun in GBJ 'De Hutten' geplaatste zoon binnen de begeleidingsleefgroepen H3 en H4. Toch merk ik hierbij op dat er enkele mogelijkheden zijn om het gevoel van betrokkenheid te verhogen.

Ik verwijs allereerst naar de resultaten omtrent de contacten met de medewerkers van GBJ 'De Hutten'. Hierbij heerst er een zekere mate van ontevredenheid rond het verkrijgen van informatie over de mogelijkheid tot betrokkenheid bij het schoolgebeuren van hun zoon binnen GBJ 'De Hutten'. Zoals ik reeds eerder aanhaalde, valt dit niet onder

het takenpakket van de maatschappelijk werker om de ouders hiervan op de hoogte te stellen. Wel kunnen de maatschappelijk werkers de ouders bij aanvang van de plaatsing binnen GBJ 'De Hutten' duidelijke informatie geven over waar ze hier wel informatie over kunnen krijgen

Als tweede zijn er de resultaten van het thema participatie. De ouders gaven hier aan dat ze voldoende geïnformeerd werden over de mogelijkheid tot betrokkenheid, maar dat ze het niet allemaal akkoord waren over dat deze betrokkenheid ook effectief gerealiseerd wordt. Hierbij is er mijn advies omtrent het duidelijk aangeven door de medewerkers binnen GBJ 'De Hutten' over wat ze met het advies van de ouders gaan doen. Zo weten de ouders dat ze effectief betrokken worden in het traject van hun zoon en dat er naar hen geluisterd wordt.

Het derde mogelijke verbeterpunt hoort bij het thema rond het bezoek. Eén van de twee ouders was neutraal ingesteld over het mee bepalen van het tijdstip van het bezoek. De ouders krijgen hier op het heden wel inspraak in, maar er gelden enkele richtlijnen waar niet helemaal van afgeweken kan worden. Een voorbeeld hiervan is het uur van terugkomst van het dag- of weekendbezoek. Alle jongeren dienen voor een bepaald uur zich aangemeld te hebben binnen GBJ 'De Hutten'. Dit is met andere woorden een onderdeel dat moeilijk aangepast kan worden.

Ik rond deel 3 af met de conclusie dat de ouders naar hun mening voldoende betrokken worden bij het traject van hun in 'De Hutten' geplaatste zoon binnen de begeleidingsleefgroepen H3 en H4.

Deel 4: kritische kijk

Ik start dit onderdeel allereerst met mijn persoonlijke bedenkingen te formuleren rond het onderzoek en de resultaten die bekomen zijn. Uiteindelijk eindig ik met een besluit waarin mijn reflectie beschreven staat over het gehele proces rond het opstellen van mijn eindwerk en het uitvoeren van mijn onderzoek.

1 De taak van de maatschappelijk werken binnen GBJ ‘De Hutten’

Momenteel is de contextgerichte benadering één van de vele taken van de maatschappelijk werker binnen GBJ ‘De Hutten’. Dit ruime takenpakket zorgt er in mijn ogen voor dat de ouders nog niet optimaal betrokken worden in het traject van hun zoon. In de loop van het jaar 2015 wordt het contextgericht werken echter de hoofdtak van de maatschappelijk werker binnen GBJ ‘De Hutten’. Deze verandering brengt met zich mee dat de maatschappelijk werker veel meer gaat samenwerken met de context van de jongere. Dit optimaliseert vervolgens de mogelijkheid tot ouderparticipatie. Dit onderzoek kadert met andere woorden de mogelijkheid tot ontevredenheid bij de ouders die in de toekomst ongeacht de uitslag van het onderzoek, aangepakt wordt.

2 De representativiteit van het onderzoek

Aangezien ik de enquêtes heb afgenomen bij de ouders van de jongeren in groep 2, kon ik slechts vijf enquêtes afnemen waarbij er een non-respons was van 2 personen. Dit zorgt ervoor dat het resultaat van deze enquêtes niet zeer representatief is. De oorzaak van het slechts kunnen afnemen van vijf enquêtes ligt bij het feit dat er een groot aantal jongeren net vertrokken waren bij aanvang van het afnemen van de enquêtes. Doordat er een groot deel van de jongeren net vertrokken waren, zat het merendeel van de nieuwe jongeren nog in groep 1A of 1B. Ik kon bijgevolg bij de ouders hiervan geen enquêtes afnemen

Een andere oorzaak van het hebben van een kleine groep waarnemingseenheden, is dat ik de enquêtes heb moeten afnemen in een korte tijdspanne. Bij een ruimere tijdspanne had ik mijn steekproef kunnen uitbreiden. Dit aangezien er dan hoogstwaarschijnlijk meer jongeren zich in groep 2 hadden bevonden.

Na overleg met enkele collega's uit het PST zijn we overeengekomen om geen enquêtes af te nemen bij de ouders van jongeren die reeds geruime tijd vertrokken zijn uit GBJ 'De Hutten'. Dit maakt dat ik de groep waarnemingseenheden wederom niet kon uitbreiden. Daardoor is de representativiteit van mijn onderzoeksresultaten eerder beperkt.

3 Het tweede deel van de enquête

De waarnemingseenheden waarbij ik de enquêtes heb afgenomen, bestond overwegend uit ouders met een ander origine. Enkel hiervan kampten ook met een taalbarrière. Dit maakt dat zij de open vragen moeilijker konden beantwoorden. Om dit probleem te minimaliseren heb ik gevraagd aan hun kinderen of aan de andere aanwezige familieleden tijdens het bezoek of zij de ouders wilden helpen met het tolken van de vragenlijst. Toch heeft dit hoogstwaarschijnlijk een impact gehad op het invullen van de vragenlijst.

Het feit dat dit deel van de enquête slechts kort werd ingevuld, maakt dat dit de kwaliteit van het onderzoeksresultaat aantast. Indien ik deze vragen in een interview had gesteld, had ik bij onduidelijke antwoorden kunnen doorvragen om zo meer duidelijkheid te verkrijgen.

4 Verderzetten van het onderzoek

Mijn enquêtes zullen in de toekomst verder afgenomen worden bij de ouders van de jongeren in GBJ 'De Hutten'. De maatschappelijk werkers die bij het bezoek aanwezig zijn zullen dit doen. Op deze manier kunnen zij blijven nagaan of de ouders tevreden zijn over de mogelijkheid tot betrokkenheid. Zo kunnen zij hier verder mee aan de slag gaan en hier rekening mee houden. Op deze manier krijgen de ouders ook effectief het gevoel dat ook hun mening werkelijk telt.

5 Advies voor verder onderzoek

Mijn advies naar GBJ 'De Hutten' toe is dat zij best deze enquête nog enkele keren dit jaar afnemen. Zo blijven zij op de hoogte van de mening van de ouders omtrent de mogelijkheid tot ouderparticipatie. Vervolgens kunnen zij dan in het jaar 2015 opnieuw deze enquêtes afnemen. Zo kunnen ze nagaan of hun veranderingen omtrent contextgericht werken effectief zijn. Met effectief zijn, verwijs ik naar het feit dat het gevoel van mogelijkheid tot ouderparticipatie binnen de gedwongen hulpverlening tegen dan gestegen zal zijn.

6 Besluit

Het besluit dat ik kan trekken is dat er voor een verder onderzoek in de toekomst een grotere groep waarnemingseenheden zal geselecteerd moeten worden om echt te kunnen spreken van een representatief onderzoek. Door deze enquêtes regelmatig te blijven afnemen, zal men een evolutie kunnen zien op gebied van tevredenheid bij de ouders omtrent de mogelijkheid tot ouderparticipatie die mogelijk gepaard gaat met de verandering van het takenpakket van de maatschappelijk werker binnen GBJ 'De Hutten'. Mijn andere woorden was dit zeer kleinschalig onderzoek, de start van een groter onderzoek. Ik heb bewust mijn enquêtes samen met mijn collega's regelmatig besproken om deze indien nodig aan te passen, zodat deze klaar was om verder te gebruiken voor een groter onderzoek. Dit wil ik verder aanvullen door te verwijzen naar mijn twijfels rond de kwaliteit van de invulling van de open vragen omwille van de mogelijke taalbarrières.

Ik vind het enerzijds jammer dat ik wegens tijdsgebrek weinig resultaten kan weergeven en slechts een momentopname kan bespreken. Anderzijds is het een troost dat mijn werk niet verloren gaat en dat het onderzoek verdergezet zal worden.

Ik vind dat de medewerkers van GBJ 'De Hutten' over het algemeen zeer goed werk leveren op gebied van het betrekken van de ouders bij het traject van hun in de begeleidingsleefgroep geplaatste zoon. Ook laten ze duidelijk merken dat ze nog openstaan voor de verbetering van deze samenwerking door hun takenpakket hier meer op af te stemmen. Het enige advies dat ik meegeef is dat de communicatie tussen de leefgroep en de medewerkers van het PST soms misloopt, waardoor er onduidelijkheden kunnen ontstaan over het al dan niet contact gehad hebben met de ouders bij bijvoorbeeld een time-out.

Ik wil tot slot alle medewerkers binnen GBJ 'De Hutten' nogmaals bedanken voor de samenwerking en voor de mogelijkheid om dit onderzoek te realiseren. Ook veel dank aan de ouders die de enquêtes hebben ingevuld en aan mijn eindwerkbegeleider Dennis Smolders.

Literatuurlijst

1. Geschreven bronnen

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Centraal aanmeldpunt. *internet*, 2006-2014.

(<http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/publieke-jeugdinstellingen/centraal-aanmeldpunt/>)

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Intersectorale toegangspoort. *Internet*, 2006-2014.

(<http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/intersectorale-toegangspoort/>)

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Jij en de Intersectorale toegangspoort. 04/2014.

(http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/publicaties/jongerenbrochures/itp/jij-en-itp_nl.pdf)

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Jeugdhulplandschap. *Internet*, 2006-2014.

(<http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/jeugdhulplandschap/>)

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Jeugdhulp in Vlaanderen. *Internet*, 2006-2014.

(<http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/jeugdhulp-in-vlaanderen/>)

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. *Internet*,

2006-2014. (<http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/ondersteuningscentrum-jeugdzorg/>)

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Ondersteuningscentrum Jeugdzorg. *Internet*, 04/4014.

(http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/publicaties/jongerenbrochures/ocj/jij-en-ocj_nl.pdf)

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Private voorzieningen. *Internet*, 2006-2014.

(<http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/private-voorzieningen/>)

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Publieke jeugdinstellingen. *Internet*, 2006-2014.

(<http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/publieke-jeugdinstellingen/>)

BELGISCHE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN, Beroepsgeheim. *Internet*, 2012.

(<http://www.belgium.be/nl/justitie/privacy/beroepsgeheim/>)

BELGISCHE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN, wat is de uithandengeving. *Internet*, 2011.

(http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/kinderen_en_jongeren/jeugdcriminaliteit/wat_is_de_uithandengeving/)

BEMOK, GES-werking. *Internet*, 2010.

(<http://www.bemok.be/GES-werking.html>)

DEN OVERSTAP VZW, hulpverleningsaanbod. *Internet*, 2009.

(<http://www.denoverstap.be/denoverstap/Hulpverleningsaanbod.htm>)

ENCYCLO, gemeen recht. *Internet*, 03/ 2014.

(<http://www.encyclo.nl/begrip/gemeen%20recht>)

- ENCYCLO, residentiële hulpverlening. *Internet*, 03/2014.
(<http://www.encyclo.nl/begrip/residenti%C3%ABle%20hulpverlening>)
- HENDERICKX K, Het specifiek aanbod. *internet*, 04/2003.
(<http://www.denoverstap.be/denoverstap/Hulpverleningsaanbod.htm>)
- JURA, Vlaanderen herkent jeugdhulpverlening. *Internet*, 09/2013.
(<http://www.legalworld.be/legalworld/content.aspx?id=68006&LangType=2067>)
- KIND&GEZIN, Gemandateerde Voorziening, *internet*, 2009,
(<http://www.kindermishandeling.be/website/9-www/405-www.html>)
- KONINKLIJKE FEDERATIE VAN BELGISCH NOTARIAAT, 4 belangrijke bemiddelingsprincipes. *internet*, 2014.
(<http://www.notaris.be/conflicten-oplossen/principes>)
- NVKK, wetgeving-beroepsgeheim. *Internet*, 07/1996.
(<http://www.nvkvv.be/page?page=309&ssn=&lng=1>)
- ORDE EXPRESS, Decreet Integrale Jeugdhulp in Staatsblad. *Internet*, 2013.
(<http://www.ordeexpress.be/artikel/47/347/decreet-integrale-jeugdhulp-in-staatsblad>)
- PPJ, Het vernieuwde Integrale jeugdhulp-landschap. *Internet*, 2013.
(<http://www.ppj.be/?action=onderdeel&onderdeel=473&titel=De+private+voorzieningen>)
- STEUNPUNT JEUGDHULP VZW, Jongeren in detentie, het verblijf in de gemeenschapsinstellingen. *Internet*, 2012.
(http://www.jeugdrecht.be/?action=artikel_detail&artikel=256)
- STEUNPUNT JEUGDHULP VZW, MOF en procedure. *Internet*, 2014.
(<http://2013.steunpuntjeugdhulp.be/?action=onderdeel&onderdeel=72>)
- STEUNPUNT JEUGDHULP VZW, POS en MOF. *Internet*, 2014.
(<http://2013.steunpuntjeugdhulp.be/?action=onderdeel&onderdeel=253>)
- VLAAMSE GEMEENSCHAP, Personen in een problematische opvoedingssituatie (POS) per nationaliteitsgroep, per gemeente. *Internet*, 2005.
(<http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereksen/5762.htm>)
- VLAAMSE OVERHEID, Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. *Internet*, 03/2014. (<http://www.vlaanderen.be/nl/contact/adressengids/vlaamse-overheid/vlaamse-regering/jo-vandeurzen-vlaams-minister-van-welzijn-volksgezondheid-en-gezin>)
- VLAAMS WELZIJSVERBOND, Bijzondere Jeugdbijstand. *Internet*, 03/2014.
(<http://www.vlaamswelzijnsverbond.be/sectoren/bijzondere-jeugdbijstand>)

2. Schriftelijke bronnen

Begeleidingsleefgroepen, Mol, Jongerenwelzijn, 2013. (niet-gepubliceerde cursus)

BAARDA, D.B., DE GOEDE, M.P.M., *Basisboek Methoden en Technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van een kwantitatief onderzoek*. Houten, Wolters-Noordhoff, 07/2006.

BERX, E., *Welzijnsbeleid*. z.p., z.u., 2013. (niet-gepubliceerde cursus)

BUNTINX, K., CLAES, E., *Herstelbemiddeling in de fase van strafuitvoering. Een beginselenreflectie*. z.p., Panopticon, 2006. (niet-gepubliceerde cursus)

Criminogene factoren. Mol, Jongerenwelzijn, z.j. (niet-gepubliceerde cursus)

Criminogene factoren, Mol, Jongerenwelzijn, 2013. (niet-gepubliceerde cursus)

DE SMET, B., *Jeugdbeschermingsrecht in kort bestek*. Antwerpen-Oxford, Intersentia nv, 2005.

DE WERKGROEP BEROEPSGEHEIM, *Het beroepsgeheim*. z.p., Jongerenwelzijn, 2014. (niet-gepubliceerde cursus).

EQUIP. Mol, Jongerenwelzijn, 2013. (niet-gepubliceerde cursus)

Functiebeschrijving "Maatschappelijk werker in een Gemeenschapsinstelling voor Bijzondere Jeugdbijstand". z.p., Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, z.j. (niet-gepubliceerde cursus)

GORUS, J. DE VROEDE, P., *Inleiding tot het recht*. Mechelen, Kluwer uitgevers, 2007.

H5. Mol, Jongerenwelzijn, z.j. (niet-gepubliceerde cursus)

H5. Mol, Jongerenwelzijn, 2013. (niet-gepubliceerde cursus)

H1. Mol, Jongerenwelzijn, z.j. (niet-gepubliceerde cursus)

MERLEVEDE, E., MEERSCHAERT, T., BOSMANS, G., DE MEY, W., BRAET, C. *Kinderen... de baas!?. Praktijkboek voor deskundigen*. Antwerpen, Garant, 2004.

Module begeleiding. Gemeenschapsinstellingen. Mol, Jongerenwelzijn, 09/2013. (niet-gepubliceerde cursus)

NPT dienst RAIDHO. Mol, Jongerenwelzijn, z.j. (niet-gepubliceerde cursus)

Overzicht interne time-out. Mol, Jongerenwelzijn, z.j. (niet-gepubliceerde cursus)

Slachtoffer in Beeld. z.p., Gemeenschapsinstelling De Kempen Campus De Hutten, April

2014.(niet-gepubliceerde cursus)

VAN LOOVEREN, A., *Het jeugdlandschap hertekend*. z.p., Steunpunt Jeugdhulp, 03/2014
(niet-gepubliceerde cursus)